

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

Nummer

Inhoud

Bladzijde

Besluiten aangenomen krachtens titel V van het Verdrag betreffende de Europese Unie

2001/C 216/01

Jaarverslag over de uitvoering van het gemeenschappelijk optreden van de Europese Unie van 17 december 1998 inzake de bijdrage van de Europese Unie aan de bestrijding van de destabiliserende accumulatie en verspreiding van handvuurwapens en lichte wapens (1999/34/GBVB) en van het EU-programma betreffende de illegale handel in conventionele wapens van juni 1997 1

Besluiten aangenomen krachtens titel VI van het Verdrag betreffende de Europese Unie

2001/C 216/02

Eindverslag over de eerste evaluatieronde — wederzijdse rechtshulp in strafzaken 14

(Besluiten aangenomen krachtens titel V van het Verdrag betreffende de Europese Unie)

JAARVERSLAG

over de uitvoering van het gemeenschappelijk optreden van de Europese Unie van 17 december 1998 inzake de bijdrage van de Europese Unie aan de bestrijding van de destabiliserende accumulatie en verspreiding van handvuurwapens en lichte wapens (1999/34/GBVB) en van het EU-programma betreffende de illegale handel in conventionele wapens van juni 1997

(2001/C 216/01)

INLEIDING

Op 26 juni 1997 heeft de Raad Algemene Zaken van de Europese Unie het EU-programma betreffende de illegale handel in conventionele wapens aangenomen en op 17 december 1998 heeft de Raad een gemeenschappelijk optreden aangenomen inzake de bijdrage van de Europese Unie aan de bestrijding van de destabiliserende accumulatie en de ongecontroleerde verspreiding van handvuurwapens en lichte wapens. Sindsdien hebben de lidstaten in het kader van specifieke acties in de verschillende getroffen regio's heel wat ervaring opgedaan in de bestrijding van de plaag van de handvuurwapens en lichte wapens.

Bij het nastreven van de doelstellingen van het gemeenschappelijk optreden heeft de Europese Unie zich met verhoogde ijver ingezet om, in de regionale en internationale gremia (bijv. de Verenigde Naties en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) alsook tussen de getroffen staten, een consensus tot stand te brengen. De Europese Unie heeft actief deelgenomen aan de voorbereiding van de VN-conferentie over de illegale handel in handvuurwapens en lichte wapens in al zijn aspecten (New York, 9-20 juli 2001), aan de onderhandelingen over het Protocol tot bestrijding van de illegale vervaardiging van en handel in vuurwapens, met inbegrip van delen en onderdelen, en munitie, houdende aanvulling van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen transnationale georganiseerde misdaad, door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen op 31 mei 2001. De Europese Unie heeft tevens vele bilaterale contacten gehad in het kader van de politieke dialoog.

Het verslag valt uiteen in drie delen. Deel I gaat over de nationale inspanningen van de lidstaten om de problemen inzake handvuurwapens aan te pakken, zoals samenwerking tussen bevoegde instanties, nieuwe wetgeving en steun voor relevant onderzoek. Deel II heeft betrekking op internationale maatregelen, zoals bijstand voor projecten van internationale of regionale organisaties of van NGO's, bijstand aan getroffen landen en de organisatie van internationale conferenties. De samenwerking van de Europese Unie met andere landen komt eveneens in deel II aan bod. In deel III ten slotte worden de prioriteiten besproken voor een meer systematische aanpak van de EU-bijstand op het gebied van handvuurwapens en lichte wapens (SALW).

Dit verslag bestrijkt in principe alleen het jaar 2000. Omdat het evenwel het eerste verslag is op grond van het gemeenschappelijk optreden, bevat het ook informatie over vroegere activiteiten. Bij wijze van achtergrond wordt hieronder een samenvatting gegeven van het gemeenschappelijk optreden van het programma.

De geassocieerde landen van Midden- en Oost-Europa, alsmede Cyprus en de EVA-landen die lid zijn van de EER hebben zich ook aangesloten bij het programma en bij het gemeenschappelijk optreden.

Gemeenschappelijk Optreden 1999/34/GBVB inzake de bijdrage van de Europese Unie aan de bestrijding van de destabiliserende accumulatie en verspreiding van handvuurwapens en lichte wapens

Op 17 december 1998 heeft de Europese Unie een gemeenschappelijk optreden (GO) aangenomen betreffende SALW. In dit GO wordt een aantal doelstellingen, beginselen en maatregelen voorgesteld die op alle landen van toepassing zijn. Voorts wordt de Europese Unie opgeroepen een bijdrage te leveren aan specifieke acties die de doelstellingen van het GO helpen verwezenlijken. Tot die doelstellingen behoren het bestrijden van de destabiliserende accumulatie en de ongecontroleerde verspreiding van handvuurwapens, het bijdragen tot de beperking van de bestaande accumulaties van deze wapens tot niveaus die overeenstemmen met de legitieme veiligheidsbehoeften en het helpen oplossen van de problemen die door dergelijke accumulaties zijn veroorzaakt.

Om die doelstellingen te verwezenlijken heeft de Europese Unie toegezegd te zullen streven naar een consensus binnen de bevoegde internationale gremia over een aantal beginselen en maatregelen ter voorkoming van de verdere destabiliserende accumulatie van SALW. Het gaat met name om:

- de verbintenis van alle landen dat zij SALW uitsluitend zullen importeren en in bezit hebben voor hun legitieme behoeften op veiligheidsgebied, en van exporterende landen dat zij SALW alleen aan regeringen leveren met inachtneming van passende internationale en regionale wapenuitvoerbeperkingscriteria, waaronder met name die van de EU-gedragingscode betreffende wapenuitvoer;

- het opstellen en bijhouden van nationale lijsten van wapens die de autoriteiten van het land voorhanden hebben en het opstellen van een restrictieve nationale wapenwetgeving voor SALW;
- het uitwerken van vertrouwenscheppende maatregelen, waaronder maatregelen om een grotere transparantie en openheid te bevorderen. Dit kan verwezenlijkt worden door middel van regionale registers inzake SALW en regelmatige uitwisseling van de beschikbare informatie over export, import, de productie en het in bezit hebben van SALW, en over de nationale wapenwetgeving;
- de bestrijding van de illegale handel in SALW door middel van de uitvoering van doeltreffende nationale controles op wapenoverdrachten;
- het aanpakken en terugdringen van de „geweldscultuur”, door de betrokkenheid van het publiek te vergroten door middel van programma's tot vorming en bewustmaking van het publiek.

Voorts streeft de Europese Unie binnen de regionale en internationale gremia naar een consensus over een aantal maatregelen ter beperking van de bestaande accumulaties van SALW. Die maatregelen omvatten met name:

- bijstand aan landen die een overschot aan SALW op hun grondgebied onder controle willen brengen of elimineren;
- het bevorderen van vertrouwenwekkende maatregelen en stimulansen om de vrijwillige inlevering van overtollige of illegaal in bezit gehouden SALW, de ontwapening en demobilisatie van combattanten en, in aansluiting hierop, hun wederopneming en reïntegratie in de civiele samenleving aan te moedigen;
- de daadwerkelijke verwijdering van SALW-overschotten en de veilige opslag ervan alsook de snelle en doeltreffende vernietiging van deze wapens, bij voorkeur onder internationaal toezicht;
- het verlenen van bijstand door internationale organisaties, programma's en organen op dit gebied alsook in het kader van regionale regelingen.

De Europese Unie heeft er zich in dat verband toe verbonden financiële en technische bijstand te verlenen voor projecten die een rechtstreekse bijdrage vormen aan de uitvoering van de bovengenoemde beginselen. Dat behelst programma's of projecten op dit gebied van de Verenigde Naties, het Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRK), andere internationale organisaties en regionale verbanden, alsmede NGO's. Deze projecten kunnen o.a. betrekking hebben op het verzamelen van wapens, de hervorming van de veiligheidssector en programma's voor demobilisatie en reïntegratie alsook specifieke bijstand aan slachtoffers.

Het EU-programma ter voorkoming en bestrijding van illegale handel in conventionele wapens

Het EU-programma ter voorkoming en bestrijding van illegale handel in conventionele wapens is op 26 juni 1997 door de Raad Algemene Zaken aangenomen.

Met het programma wordt beoogd het probleem van de illegale handel in conventionele wapens, in het bijzonder SALW, aan te pakken, zowel binnen de Europese Unie als in landen die te maken hebben met illegale handel in SALW. Het programma bestaat uit drie hoofdonderdelen. In het eerste deel wordt voorgesteld de samenwerking bij de wetshandhaving te bevorderen en de uitwisseling van informatie betreffende de illegale handel te verbeteren. In het tweede deel worden de Europese Unie en de lidstaten aangemoedigd andere landen bij te staan bij de voorkoming en de bestrijding van de illegale handel in wapens, door bijvoorbeeld wetten en administratieve maatregelen voor de regeling en bewaking van de overdracht van wapens te versterken en door te voorzien in een passend aantal doelmatig opgeleide politie- en douaneambtenaren voor de handhaving van de nationale wetgeving inzake de controle op de wapenuitvoer. In het derde deel van het programma wordt aangegeven hoe de Europese Unie en de lidstaten getroffen landen kunnen bijstaan, vooral na een conflict, bij het onderdrukken van het illegale verkeer van en de illegale handel in wapens, bijvoorbeeld door programma's voor de inzameling, de terugkoop en de vernietiging van wapens, naast opvoedkundige programma's om de lokale bevolking bewust te maken van de negatieve gevolgen van de illegale handel in SALW.

Op 8 juli 1998 is een eerste jaarverslag gepubliceerd over het programma en op 19 januari 2000 een tweede. De rapporteringsprocedure op grond van het programma is nu gecoördineerd met die van het gemeenschappelijk optreden. Dit verslag heeft daarom betrekking op zowel het programma als het gemeenschappelijk optreden.

DEEL I

NATIONALE MAATREGELEN TER BESTRIJDING VAN DE PROBLEMEN IN VERBAND MET HANDVUURWAPENS

I.A. **Samenwerking, coördinatie en uitwisseling van informatie tussen administratieve en wetshandhavende instanties, enz.**

De lidstaten hebben de onderstaande informatie verstrekt over samenwerking, coördinatie en uitwisseling van informatie tussen administratieve en wetshandhavende instanties en andere soortgelijke maatregelen.

In *Ierland* werkt de politie samen met de Ierse douane- en accijnsdiensten en met de Ierse strijdkrachten om de wetgeving op vuurwapens te doen naleven. Het forensisch testen en traceren van alle in beslag genomen vuurwapens geschiedt centraal in de Garda Headquarters.

In *Zweden* werkt de politie samen met de douane, de nationale inspectiedienst voor strategische producten en de Zweedse strijdkrachten om de problemen inzake de illegale wapenhandel en de aanwezigheid van illegale wapens aan te pakken. In het gewone onderzoek naar overtredingen op de wapenwetgeving is samenwerking tussen de verschillende diensten een routinezaak. Het nationaal laboratorium voor forensisch onderzoek heeft een referentiebibliotheek voor wapens en een bibliotheek met gegevens over de schiettests voor de in beslag genomen wapens. Zweden, Denemarken en Noorwegen werken samen aan een Noordse gegevensbank voor het traceren van wapens.

In *Italië* is in juni 2000 een ad-hocgroep SALW opgericht, die gecoördineerd wordt door het ministerie van Buitenlandse Zaken. In deze groep zitten vertegenwoordigers van alle betrokken ministeries en wetshandhavende instanties en een vertegenwoordiger van de nationale vereniging van wapenfabrikanten. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is een vruchtbare dialoog begonnen over SALW met sommige Italiaanse NGO's. Het ministerie verleent voorts steun aan een studie over de Italiaanse productie en export van SALW, die vóór het begin van de VN-conferentie over handvuurwapens klaar moet zijn.

In *Spanje* organiseren wetshandhavende instanties jaarlijks cursussen over wapens en explosieven en het strafbare gebruik ervan, alsook seminars om de informatie over dit vraagstuk en over de technologie die op wapens en explosieven wordt toegepast te delen en bij te werken. Begin 2000 is een nieuw computergestuurd systeem in gebruik genomen dat door de verschillende wetshandhavende instanties wordt gebruikt en waarmee wapens kunnen worden getraceerd die vermoedelijk voor criminele doeleinden zijn gebruikt.

In het *Verenigd Koninkrijk* is in 1997 een interministerieel beleidscomité voor handvuurwapens ingesteld dat wordt voorgezeten door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het comité komt driemaandelijks bijeen met het oog op de follow-up en de coördinatie van de ontwikkelingen van het beleid inzake SALW-vraagstukken. Er is ook een regelmatige dialoog met belangstellende NGO's over dit onderwerp.

I.B. Nieuwe wetgeving die inmiddels is bekrachtigd, en evaluatie van de praktische werking van bestaande wetgeving

De lidstaten hebben de onderstaande informatie verstrekt over nieuwe wetgeving en evaluatie van de praktische werking van de bestaande wetgeving.

In *Frankrijk* wordt gewerkt aan een hervorming van de nationale wetgeving betreffende de activiteiten van makelaars en tussenpersonen die deelnemen aan commerciële transacties in verband met wapens en oorlogsmateriaal. Een wetsontwerp terzake is onlangs door de eerste minister goedgekeurd en zal in

de komende maanden worden aangenomen. De nieuwe wetgeving voorziet in een voorafgaande vergunning voor de activiteit van makelaar en in een verplichting voor de makelaars om een speciaal register bij te houden waarin hun transacties in detail beschreven staan. De makelaars zullen op gezette tijden door de bevoegde overheidsdiensten gecontroleerd worden. De regeling zal niet alleen voor makelaars maar ook voor tussenpersonen gelden en gaat verder dan SALW, aangezien zij betrekking heeft op alle wapens en oorlogsmateriaal die onder de nationale regelgeving vallen.

In *Ierland* valt de controle op de export van SALW onder de Wet op de controle op de export (1983). Het besluit betreffende de controle op de export („Control of export order”) bevat een lijst van goederen die niet zonder een vergunning van het ministerie van Ondernemingen, Handel en Werkgelegenheid mogen worden uitgevoerd. In 2000 is een herzien besluit betreffende de controle op de export uitgevaardigd; het doel was de Ierse vergunningsvoorschriften voor de export van alle items op de militaire lijst verder te stroomlijnen. Het bezitten, gebruiken en dragen van vuurwapens wordt in Ierland geregeld in de diverse vuurwapenwetten. De regelgeving met betrekking tot de veilige opslag van vuurwapens met een vergunning wordt momenteel geëvalueerd.

In *België* heeft het ministerie van Justitie in 2000 een veiligheidsplan uitgewerkt dat onder meer betrekking heeft op handvuurwapens. Een nieuwe wet, die de bestaande wetgeving grondig zal veranderen, zal worden voorgelegd aan het parlement.

In *Zweden* valt het bezit van, de handel in en de import van vuurwapens voor burgers onder de Wet betreffende vuurwapens en militaire uitrusting. In 2000 is de wetgeving op vuurwapens op sommige punten gewijzigd om nog beter te voorkomen dat vuurwapens gebruikt worden voor criminele activiteiten, of dat op een andere manier misbruik wordt gemaakt van dat soort wapens. De nieuwe wetgeving bepaalt onder andere dat de lokale politiediensten moeten nagaan of de bepalingen betreffende de veilige opslag van vuurwapens worden nageleefd. Wapenhandelaren mogen geen automatische vuurwapens in voorraad hebben. Een automatisch vuurwapen mag alleen besteld worden wanneer de verkoper er een koper met een vergunning voor heeft. Een vergunning voor het bezit van vuistvuurwapens en automatische vuurwapens heeft een beperkte looptijd van vijf jaar. Particulieren mogen vuurwapens zonder vergunning overdragen aan de politie; mogelijke beschuldigingen van illegaal wapenbezit kunnen dan worden ingetrokken.

Het *Verenigd Koninkrijk* heeft in december 2000 aangekondigd dat er spoedig een ontwerp van wetgeving zou komen (Wet op de exportcontrole en de non-proliferatie) die met name in een stelsel van vergunningen voor makelaarstransacties zou voorzien. Deze wet is vervolgens in maart 2001 bekendgemaakt. In juli 2000 heeft het Verenigd Koninkrijk het derde jaarverslag (1999) over de controle op strategische export bekendgemaakt. Er werd een nieuwe graad van openheid bereikt, in een verslag dat in de toekomst steeds specifiekere en gedetailleerdere zal worden.

In Italië is de kwestie van de SALW besproken in het Italiaanse parlement, waar de commissie voor Buitenlandse Zaken van de kamer van volksvertegenwoordigers vorig jaar in oktober een resolutie heeft goedgekeurd die de regering ertoe verplicht „... in alle bevoegde internationale fora uitdrukkelijk steun toe te zeggen aan de bestrijding van de ongecontroleerde verspreiding van SALW...” en „... de maatregelen te verscherpen — ook op nationaal niveau — die ten doel hebben de pogingen om de handel in lichte wapens te bestrijden, te versterken of beter te coördineren ...”.

In april 2000 heeft Italië zijn tiende jaarverslag gepubliceerd over de in-, uit- en doorvoer van defensieuitrusting (zowel vergunningen als leveringen) uit hoofde van wet nr. 185/1990. Dit verslag, dat aan het Parlement is gericht maar ook voor het publiek beschikbaar wordt gesteld, bevat een grote hoeveelheid informatie afkomstig van de zes ministeries die betrokken zijn bij de toetsing van het stelsel van overdrachten van defensieuitrusting.

In Duitsland is een ontwerp-tekst opgesteld om de wapenwet te wijzigen die vooral betrekking heeft op het bezit en het gebruik van wapens in Duitsland zelf. Het ontwerp wordt momenteel nog besproken. In januari 2000 heeft de bondsregering wijzigingen aangenomen op de „Politieke beginselen voor de export van oorlogswapens en ander militair materieel”. Die politieke beginselen zijn van toepassing op de export van SALW. De belangrijkste wijziging is dat meer nadruk wordt gelegd op de mensenrechtensituatie in het ontvangende land, die bij exportvergunningen steeds in aanmerking moet worden genomen. Voorts wordt benadrukt dat er zekerheid moet zijn over het uiteindelijk gebruik van de geëxporteerde wapens. Tot slot beklemtoont de tekst dat de EU-gedragscode een integreerend deel vormt van de politieke beginselen.

In Nederland is in 2000 de maximumstraf voor het illegale bezit van en de illegale handel in wapens verhoogd. Het parlement kwam tevens overeen nieuwe wetgeving op te stellen over de doorvoer van militaire goederen. Verwacht wordt dat die wet in de loop van 2001 in werking treedt.

In Luxemburg wordt de bestaande wetgeving betreffende handvuurwapens momenteel getoetst.

I.C. **Andere initiatieven of activiteiten, bijvoorbeeld steun aan relevant onderzoek**

De lidstaten hebben ook verslag uitgebracht over andere initiatieven en activiteiten ter bestrijding van de accumulatie en de ongecontroleerde verspreiding van handvuurwapens en ter preventie van de illegale handel in handvuurwapens, zoals steun voor onderzoeksprojecten.

In Frankrijk getuigt de bekendmaking van de volgende twee documenten van een streven naar meer openheid ten aanzien van het grote publiek:

- a) Het verslag van het ministerie van Defensie aan het parlement over de Franse export van militaire uitrusting in

1999. In dit verslag worden het parlement en, meer in het algemeen, de publieke opinie geïnformeerd over het standpunt van Frankrijk en over de actie die Frankrijk op internationaal niveau onderneemt met het oog op de bestrijding van de verspreiding en het ongecontroleerde verkeer van SALW. Het verslag is een duidelijke poging om een grotere openheid te bereiken door per ontvangend land te vermelden hoeveel voorafgaande vergunningen zijn afgegeven in de verschillende categorieën die in het GO van de Europese Unie worden vermeld. Er wordt met name informatie verstrekt over de overdrachten die in 1999 gratis dan wel tegen betaling zijn uitgevoerd door het ministerie van Defensie, met name op het gebied van handvuurwapens en lichte wapens. Opgemerkt zij dat de functies exportbevordering tegenover controle op de export nog meer van elkaar gescheiden zijn.

Dit document is beschikbaar op Internet: www.defense.gouv.fr, rubriek „Actualités” en vervolgens „Tous les dossiers en ligne”.

- b) De in 2000 in het Frans en in het Engels verschenen brochure over beheersing van de bewapening, ontwapening en non-proliferatie, het optreden van Frankrijk („Maîtrise des armements, désarmement et non-prolifération, l'action de la France”) gaat onder meer in op het vraagstuk van de SALW. Deze op grote schaal verspreide brochure draagt bij tot de kennis van het optreden van Frankrijk op dit gebied bij het grote publiek.

Zweden heeft de volgende projecten van het Internationaal Instituut voor Vredesonderzoek (SIPRI) in Stockholm gesteund:

- „Gegevens met betrekking tot militaire uitgaven voor Afrikaanse landen” (1 miljoen SEK);
- „Conflicten en de overdracht van lichte wapens”, 480 000 SEK. Dit project loopt in samenwerking met het „Overzicht lichte wapens” („Small Arms Survey”) in Zwitserland;
- „Internetgegevensbank over de controle op de Europese export van conventionele wapens”, 1,5 miljoen SEK. Het doel van dit project is informatie te verschaffen over de gedragscode van de Europese Unie betreffende wapenuitvoer en deze code ook te toetsen, met bijzondere aandacht voor Midden- en Oost-Europa;
- „Preventie, beheersing en oplossing van conflicten in Afrika”, 500 000 SEK. Dit is een onderdeel van het onderzoeksprogramma „Conflictpreventie en gewapende reactie” van het SIPRI.

In Nederland is in het ministerie van Buitenlandse Zaken in januari 2000 in Den Haag een tentoonstelling over SALW georganiseerd. Van 1 tot en met 12 november 2000 heeft het ministerie van Justitie een campagne georganiseerd voor de inzameling van illegale vuurwapens onder burgers, waarbij vrijstelling van de gebruikelijke straf werd verleend. De ingezamelde vuurwapens zullen vernietigd worden. Sommige zijn reeds op symbolische wijze met een pletwals verpletterd.

In *Denemarken* hebben de Deense defensieautoriteiten tussen 1989 en 2000 30 300 machinegeweren en 14 400 geweren vernietigd, zulks als follow-up van de resolutie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties betreffende de illegale handel in SALW.

In december 2000 heeft het *Verenigd Koninkrijk* een „Focus International”-document geplaatst op de website van het ministerie van Buitenlandse Zaken, waarin de rol van het Verenigd Koninkrijk in het debat over SALW wordt toegelicht.

DEEL II

INTERNATIONALE INSPANNINGEN OM DE PROBLEMEN IN VERBAND MET HANDVUURWAPENS AAN TE PAKKEN

Zowel de Europese Unie als de individuele lidstaten ondernemen acties op internationaal vlak. Hierover is de volgende informatie verstrekt.

II.A. EU-actie

De Europese Unie is actief op het gebied van bijstand aan en samenwerking met landen en met internationale en regionale organisaties.

II.A.1. Door de Europese Unie gesteunde projecten

De Europese Unie heeft de volgende acties ondernomen op het gebied van technische, financiële en andere bijstand aan projecten van de Verenigde Naties, het ICRK, andere internationale organisaties en regionale regelingen, NGO's en andere landen, vooral die in de getroffen regio's.

Op 10 mei 1999 heeft de Raad Besluit 1999/320/GBVB ⁽¹⁾ aangenomen tot uitvoering van het gemeenschappelijk optreden inzake een bijdrage van de Europese Unie aan de inzameling en vernietiging van wapens in Albanië. Het doel van dit besluit was de inzameling en vernietiging van wapens in het Gramsh-district in Albanië te helpen bevorderen. De EU-bijdrage (500 000 EUR) werd toegewezen aan het onderdeel ontwapening van het door de Verenigde Naties georganiseerde proefproject van de DDA en het UNDP. Voorts wijzigde de Raad het besluit bij Besluit 1999/846/GBVB ⁽²⁾ om het project uit te breiden tot de Albanese districten Elbasan en Peshkopja. Op 5 april 2000 deelde het UNDP de Commissie mee dat het zich niet kon verbinden tot uitvoering van de voorwaarden van een door de Commissie overeengekomen het uitvoeringsbesluit voorgesteld ontwerp-contract. Daarom besloot de Raad op 20 november 2000 de twee besluiten in te trekken ⁽³⁾.

Op 17 december 1999 heeft de Raad Besluit 1999/845/GBVB ⁽⁴⁾ aangenomen tot uitvoering van het gemeenschappelijk optreden met het oog op een EU-bijdrage aan de bestrijding van de destabiliserende accumulatie en ongecontroleerde verspreiding van SALW in Mozambique. Met dit besluit droeg de Europese Unie bij tot het bevorderen van de opsporing, inzameling en vernietiging van wapens in Mozambique via gezamenlijke grensoverschrijdende operaties van de Zuid-Afrikaanse politie en de politie van Mozambique (operatie Rachel). De Europese Unie verleende voor 200 000 EUR steun aan de South African Police Service, als uitvoerende instantie, voor de aankoop van brandstof, luchtsteun, explosieven en hulpwerktuigen, en rantsoenen en dagvergoedingen. Het project zal in de eerste helft van 2001 met succes worden afgesloten.

Op 15 november 1999 heeft de Raad Besluit 1999/730/GBVB ⁽⁵⁾ aangenomen tot uitvoering van het gemeenschappelijk optreden met het oog op een EU-bijdrage aan de bestrijding van de destabiliserende accumulatie en ongecontroleerde verspreiding van handvuurwapens en lichte wapens in Cambodja. Met dit besluit droeg de Europese Unie voor een bedrag van 500 000 EUR bij tot het bevorderen van de beheersing, inzameling en vernietiging van wapens in Cambodja. Voor de uitvoering van het project werd een projectleider aangesteld, H.J. van der Graaf, die geïnstalleerd is in Phnom Penh. Dit besluit is op 15 november 2000 verstreken, maar de Raad, die besloten had het mandaat van de projectleider te verlengen, heeft op 20 november 2000 een nieuw besluit (Besluit 2000/724/GBVB ⁽⁶⁾) aangenomen. Krachtens dit besluit wordt nog eens 1 300 000 EUR aan het project toegekend, dat wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met de regering van Cambodja.

Op 14 december 2000 heeft de Raad zijn goedkeuring gehecht aan een EU-bijdrage van 90 000 EUR voor steun aan de lokale politiediensten in Zuid-Ossetië, in het kader van een programma dat ten doel heeft die diensten de beschikking te geven over uitrusting voor de inzameling en vernietiging van SALW. Deze financiële bijdrage is ervoor bedoeld om de publieke opinie te winnen voor civiele ontwapening, de betrokkenheid van de civiele samenleving bij het inzamelen van wapens en het opruimen van de ingezamelde wapens te verstevigen en te vergroten, alsmede een klimaat van veiligheid en verzoening tussen de bevolkingsgroepen tot stand te brengen.

Op 12 maart 2001 heeft de Raad een bijdrage van de Europese Unie aangenomen aan de bestrijding van de SALW-problematiek in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied via projecten van het Regionaal Centrum van de Verenigde Naties voor Vrede, Ontwapening en Ontwikkeling in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (Lima, Peru). Deze bijdrage is ervoor bedoeld om dit centrum bij te staan bij de opleiding van de officiële douane- en politiediensten door aangepast onderwijs, en bij zijn project om materieel beschikbaar te stellen voor het

⁽¹⁾ PB L 123 van 13.5.1999, blz. 12.

⁽²⁾ PB L 326 van 18.12.1999, blz. 74.

⁽³⁾ PB L 292 van 20.11.2000, blz. 2.

⁽⁴⁾ PB L 326 van 18.12.1999, blz. 73.

⁽⁵⁾ PB L 294 van 16.11.1999, blz. 5.

⁽⁶⁾ PB L 292 van 21.11.2000, blz. 3.

opzetten van gegevensbestanden over de accumulatie van SALW in dit gebied. De hulp van de Europese Unie bedraagt 345 000 EUR.

II.A.2. *EU-samenwerking met andere landen*

Tijdens de EU-VS-top van 17 december 1999 is besloten om een werkgroep SALW op te richten waarin deskundigen geregeld van gedachten kunnen wisselen. Het doel is, te komen tot verhoogde samenwerking en informatie te delen en de voorde- ringen in de Europese Unie en de Verenigde Staten inzake SALW te evalueren. De groep komt ten minste eenmaal per voorzitterschap bijeen. Op haar vergaderingen van december 2000 en juni 2001 heeft zij haar werkzaamheden toegespitst op de conferentie van 2001. In het kader van de voorbereiding van die conferentie heeft de EU-trojka enkele keren informeel vergaderd met de Verenigde Staten.

Na de verklaring van de EU-Canada-top over de oprichting van een gezamenlijke werkgroep SALW op 16 december 1999, is die werkgroep om de zes maanden bijeengekomen en heeft zij haar werkzaamheden recentelijk onder andere toegespitst op de voorbereiding van de VN-conferentie in 2001. De werk- groep is in december 2000 en in juni 2001 bijeengekomen. Er zijn ook enkele informele vergaderingen met Canada gehou- den. Op 15-16 mei 2001 is in Ottawa een EU-Canada-work- shop gehouden over de vernietiging van handvuurwapens en lichte wapens in de context van vredesondersteuningsoperaties.

In 1998 hebben de Europese Unie en de ontwikkelingsgemeen- schap voor zuidelijk Afrika (SADC) een regionaal actiepro- gramma aangenomen betreffende de illegale handel in lichte wapens, dat een kader biedt voor optreden met betrekking tot onder andere illegale handel, de versterking van de wettelijke controles op wapenoverdrachten, het verwijderen van wapens uit de samenleving en grotere transparantie. In 1999 is een EU-SADC-werkgroep Handvuurwapens ingesteld, die in juni 2000 voor het eerst is bijeengekomen. Op de tweede vergadering in april 2001 heeft de werkgroep een bespreking gewijd aan de gebieden die in aanmerking komen voor concrete samenwer- king en aan de voorbereiding van de VN-conferentie van 2001.

In de marge van de multidisciplinaire groep (MDG) zijn ver- gaderingen gehouden tussen de EU-lidstaten en een aantal G8 landen en Mexico, ter voorbereiding van de onderhandelingen over het VN-Protocol inzake vuurwapens.

II.A.3. *Interne EU-samenwerking*

De politie- en douanediens- ten van de lidstaten werken samen in het kader van het door de groep Politie- le samenwerking (derde pijler) opgezette operationele project ter bestrijding van de illegale wapenhandel, het zogenaamde „Arrow-project”. Beoogd wordt, voor de Europese Unie te komen tot een geza- menlijk strategisch samenvattend overzicht en een strategische analyse van de illegale wapenhandel. Het Arrow-project wordt

gecoördineerd door Finland en is een gezamenlijke operatie ter bestrijding van illegale wapenhandel, die van 13 tot 26 novem- ber 2000 concreet gestalte heeft gekregen in de vorm van een gezamenlijke Europese actie.

II.B. *Actie van de lidstaten*

De EU-lidstaten leveren financiële, technische en andere bij- stand aan projecten die worden geleid door de Verenigde Naties, andere internationale of regionale organisaties en door NGO's. Bovendien verlenen de lidstaten rechtstreekse steun aan de getroffen landen.

II.B.1. *Steun van de lidstaten voor VN-projecten*

De lidstaten hebben steun verleend aan de volgende projecten onder leiding van de Verenigde Naties.

Frankrijk heeft maatregelen getroffen voor het verlenen van financiële steun: 3 miljoen FRF voor het coördinatie- en hulp- programma voor veiligheid en ontwikkeling (PCASED) dat wordt uitgevoerd door het UNDP, en 2,5 miljoen FRF voor het regionale centrum van de Verenigde Naties in Lomé over een periode van vijf jaar.

Zweden heeft de volgende bijdragen geleverd aan VN-projecten in verband met SALW:

- 350 000 SEK voor de voltooiing van het consultantproject „Toezicht op en toepassing van de beginselen en richtsnoe- ren inzake ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van ex-combattanten” van de „Lessen uit het verleden”-eenheid van de Verenigde Naties;
- 5 000 USD voor het drukken van het verslag over de „ont- wapening, demobilisatie en reïntegratie van ex-combattan- ten in de context van een vredeshandhavingsoperatie” van de „Lessen uit het verleden”-eenheid van de Verenigde Naties;
- 15 000 USD voor het project „Vredesopbouw en prakti- sche ontwapening in West-Afrika” van de Unidir, dat gere- lateerd is aan het Pcased;
- 20 000 USD voor het in Lomé gevestigde regionale cen- trum van de Verenigde Naties voor vrede en ontwapening in Afrika, met het oog op de oprichting van een „clearing house” voor de strijd tegen de illegale handel in SALW;
- 4 miljoen SEK voor het project „Wapens in ruil voor ont- wikkeling” van de UNDP in Elbasan (Albanië);
- 350 000 USD voor de uitvoering van het moratorium van de Ecowas op de import, export en productie van SALW in het kader van het coördinatie- en hulpprogramma voor veiligheid en ontwikkeling van het UNDP (Pcased). Ook in 2001 zal steun worden verleend (de totale Zweedse bij- drage aan dit programma bedraagt 1 miljoen USD, wat Zweden tot één van de belangrijkste donoren van dit pro- gramma maakt).

Zweden verleent ook steun aan het in Lima gevestigde regionale centrum van de Verenigde Naties voor vrede, ontwapening en ontwikkeling in Latijns-Amerika in de persoon van een lagere officier en met een bedrag van 20 000 USD voor de opleiding van politie- en douanepersoneel en aan de oprichting van een regionaal „clearing house” voor vuurwapens.

Het Zweedse nationale defensiecollege heeft bovendien in samenwerking met de VN-afdeling voor vredeshandhavingsoperaties een bijdrage geleverd aan internationale opleidingen in „ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van ex-combattanten” (ODR) in Zimbabwe, Canada, Zweden en Ghana, waarbij gebruik is gemaakt van een lessenkompas samengesteld door vertegenwoordigers van het Lester B. Pearson-centrum voor vredeshandhaving in Canada, het internationale centrum van de Noorse strijdkrachten en het Zweedse nationale defensiecollege. De eerste opleiding in Zweden heeft plaatsgevonden in september 2000. Onder het twintigtal internationale deelnemers waren militairen en vertegenwoordigers van verschillende gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties. Het doel van de opleiding was een algemeen beeld te geven van vredesondersteunende missies teneinde de kennis van activiteiten en programma's die nodig zijn voor een vreedzame ontwikkeling te vergroten en concrete ervaringen uit te wisselen. In juni 2001 is een tweede opleidingsronde gehouden. De steun van de Zweedse regering voor dit project bedroeg 850 000 SEK.

België heeft steun verleend aan een project van de Unidir over de rol van de civiele maatschappij in de controle op SALW in West-Afrika.

Duitsland heeft steun verleend aan de volgende VN-projecten betreffende de „ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van ex-combattanten (ODR)” waaronder:

- het Unicef-project in Sierra Leone voor de reïntegratie van kinderen: 890 000 DM;
- het Minurca-programma voor demobilisatie en reïntegratie in de Centraal-Afrikaanse Republiek: 330 000 USD;
- de enquêtemissie in Niger van de afdeling Ontwapening van de Verenigde Naties (VN DDA) met het oog op een project „Wapens in ruil voor ontwikkeling”: 61 000 USD;
- het programma voor vrede en ontwapening in Afrika van het regionale centrum van de Verenigde Naties voor vrede en ontwapening in Afrika (Lomé): 49 000 USD.

Nederland heeft 50 000 NLG bijgedragen aan het regionale centrum van de Verenigde Naties in Lima voor een project in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied voor de opleiding van politie- en douanepersoneel.

Denemarken heeft voor 5 000 USD steun verleend aan de VN DDA voor de voorbereiding en de druk van „Practical Disarmament Measures. A Reference Paper”. Dit document schetst de

oorsprong, de doelstellingen en de ontwikkeling van de op praktische ontwapeningsmaatregelen gebaseerde aanpak van specifieke situaties en bevat een aantal overwegingen voor de evaluatie van projectvoorstellen, alsmede een voorbeeldformulier voor het opstellen van projectvoorstellen.

Finland gaf 12 500 EUR aan Unidir voor een SALW-handelproject en 8 350 EUR aan het UNDP voor het project betreffende informatie over SALW.

Het Verenigd Koninkrijk heeft tot dusver 1 365 000 GBP bijgedragen aan het VN-programma voor wapeninzameling in Albanië, waaronder 610 000 GBP via het UNDP voor het proefproject „Wapens in ruil voor ontwikkeling”. Het Verenigd Koninkrijk heeft bovendien 300 000 GBP toegewezen aan het Programma voor coördinatie en bijstand ten behoeve van veiligheid en ontwikkeling (Pcased), dat de toepassing van het Ecowas-moratorium en het bevorderen van andere maatregelen in andere regio's van Afrika tot doel heeft.

II.B.2. **Steun van de lidstaten voor projecten die worden geleid door andere internationale organisaties of door NGO's**

De lidstaten hebben de onderstaande informatie verstrekt over steun voor projecten die worden geleid door andere internationale organisaties dan de Verenigde Naties, door regionale gremia en door NGO's.

Frankrijk steunt het moratorium op de invoer, de uitvoer en de productie van handvuurwapens en lichte wapens in West-Afrika, dat is aangenomen door de staatshoofden en regeringsleiders van de Ecowas. Frankrijk heeft ook voor 330 000 FRF steun toegekend aan de nationale conferentie over SALW in Mali (november 2000). Wat de strijd tegen de illegale wapenhandel betreft, is het optreden van Frankrijk vooral gericht op bilaterale samenwerking. Een aantal maatregelen ten gunste van verschillende Afrikaanse staten heeft ten doel de operationele vermogens van politie en douane in de strijd tegen de grote grensoverschrijdende handel — waaronder de illegale wapenhandel — te versterken (bijdrage van 13 miljoen FRF).

Frankrijk heeft ook een logistieke en financiële bijdrage geleverd aan het op 23-24 mei 2000 door de Inter-Amerikaanse Commissie voor de bestrijding van misbruik van verdoevende middelen (IDAC) op Martinique georganiseerde seminar over de uitvoering en toepassing van de regelgeving betreffende de controle op het internationale verkeer van vuurwapens, delen en onderdelen ervan, en munitie, zulks in de context van de OAS en het regionale centrum van de Verenigde Naties voor vrede, ontwapening en ontwikkeling in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.

Zweden heeft de volgende bijdragen geleverd aan internationale projecten in verband met SALW:

- 3,3 miljoen SEK aan een project van de Wereldbank voor demobilisatie in Cambodja;
- 300 000 USD aan de OAE voor de regionale voorbereiding van de VN-conferentie over de illegale handel in SALW in al zijn aspecten;
- 1 miljoen SEK aan de Arias-stichting voor vrede en vooruitgang van de mensheid, voor de ontwikkeling van een internationale gedragscode voor de overdracht van wapens en voor de voorbereiding van de VN-conferentie over de illegale handel in SALW in al zijn aspecten.

Zweden heeft ook de volgende onderzoeksprojecten gesteund:

- het project „Overzicht van handvuurwapens” van het Graduate Institute of International Studies, dat ten doel heeft de kennis over de productie, de overdracht, de opslag en het gebruik van handvuurwapens te vergroten en „beste praktijken” op te stellen voor de regio's waarop het project in hoofdzaak is gericht (jaarlijks voor 180 000 SEK). Het gaat om een Zwitsers project, dat ook gesteund wordt door Duitsland, Denemarken (70 000 CHF), Groot-Brittannië (30 000 GBP) en Nederland (100 000 NLG) en door Canada en Noorwegen;
- het seminarprogramma van Saferworld over „De strijd tegen de verspreiding van SALW: ruimere samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie en de met de Europese Unie geassocieerde landen” (200 000 SEK) voor de periode februari 1999-januari 2001;
- het project „Practical Guide for Working in Weapons-Abundant Areas: Identification, Safe Handling, Collection and Destruction” van het Monterey Institute (135 000 SEK). Dit project wordt ook gesteund door Zwitserland;
- het project van het in Zuid-Afrika gevestigde Instituut voor veiligheidsstudies betreffende de verspreiding van SALW in zuidelijk Afrika (600 000 SEK).

België heeft steun verleend aan een studie van de Belgische NGO „Vrede” over wapenproductie onder Belgische licentie in het buitenland. België heeft ook het project „Gun free South-Africa” gesteund, in coördinatie met de Belgische NGO „Broederlijk delen”. Dit project heeft ten doel de civiele samenleving meer bewust te maken van de negatieve gevolgen van de buitensporige verspreiding van handvuurwapens.

Duitsland heeft in Mozambique het project „Zwaarden in ruil voor ploegscharen” gesteund (161 000 USD) in de context van de „ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van ex-combatanten (ODR)”.

Nederland heeft een bijdrage van 43 000 NLG geleverd voor de publicatie van de gids „Tackling Small Arms and Light Weapons: A Practical Guide for Collection and Destruction” van het programma voor veiligheid en ontwikkeling, het Monterey Institute of International Studies en het Internationaal Centrum voor conversie in Bonn (Internationales Zentrum für Konversion, BICC). Finland schonk 8 000 EUR aan hetzelfde project.

Nederland droeg tevens bij:

- 900 000 NLG aan het gezamenlijk project betreffende SALW van de OAE/het instituut voor veiligheidsstudies;
- 70 000 GBP aan het gezamenlijk project „Biting the bullet” van Saferworld, BASIC en International alert;
- 100 000 NLG aan het project van Saferworld „De strijd tegen de verspreiding van SALW: ruimere samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie en de met de Europese Unie geassocieerde landen”.

Het Italiaanse leger nam deel aan een aantal externe operaties waarin de volgende SALW werden ingezameld/geconfisqueerd en vervolgens vernietigd:

MSU-KFOR: vier machinegeweren, 86 machinepistolen, 28 geweren, vier antitankkanonnen, 35 jachtgeweren, twaalf granaatwerpers, 71 revolvers, vijf geweergrenaten en 60 handgrenaten zijn overgedragen aan het vernietigingscentrum van de multinationale brigade;

eenheid Italfor-Bosnië en Herzegovina: één licht machinegeweer, vijf automatische geweren, twee geweren en vijf draagbare werpers zijn ingezameld en vernietigd;

eenheid Italfor-Kosovo: 65 lichte machinegeweren, vijf zware machinegeweren, 15 mortieren (14 vernietigd), 43 antitankkanonnen (38 vernietigd), vier granaatwerpers, acht stuks luchtafweergeschut (vijf vernietigd), 870 automatische geweren (865 vernietigd), 391 geweren (387 vernietigd) en 31 jachtgeweren (28 vernietigd).

II.B.3. Acties van de lidstaten met het oog op steunverlening aan de getroffen landen

De lidstaten hebben de onderstaande informatie verstrekt over de technische, financiële en andere steun die is verleend aan andere landen, vooral in de getroffen regio's.

Het Verenigd Koninkrijk: heeft in augustus zijn medewerking verleend aan een met EU-middelen gefinancierd studiebezoek van de juridisch adviseur van de vice eerste minister van Cambodja die in Londen de Britse wetgeving op het gebied van SALW kwam bestuderen. In september heeft het Verenigd Koninkrijk formeel een in het Verenigd Koninkrijk vervaar-

digde Euroshear 4000-wapenvernietigingsmachine overhandigd aan de Koninklijke Politie van Swaziland en een opleiding verzorgd over het gebruik ervan.

In november 2000 heeft het Verenigd Koninkrijk zijn goedkeuring gehecht aan de financiering van een fonds voor de vernietiging van SALW, dat vanaf 2001/2002 operationeel zou zijn (140 000 GBP voor dat jaar toegewezen). De strijdkrachten van het Verenigd Koninkrijk bleven een vooraanstaande rol spelen in de programma's voor de inzameling van wapens en munitie die een onderdeel vormen van Operatie Leatherman in Kosovo en Operatie Harvest in Bosnië.

Op basis van de Overeenkomst inzake bilaterale samenwerking op het gebied van defensie tussen de regering van de Italiaanse Republiek en de regering van de Albanese Republiek van 1995 hebben de Italiaanse en de Albanese minister van Defensie een memorandum van overeenstemming betreffende samenwerking opgesteld. Het doel van de overeenkomst is de Albanese strijdkrachten te reorganiseren en te versterken. Italië levert de nodige technische bijstand, advies, uitrusting en materiaal op specifieke gebieden. De belangrijkste samenwerkingsdoelstellingen zijn stabilisering en normalisering van het Balkangebied en rechtstreekse steun aan de reorganisatie van het sociale en politieke kader in Albanië tijdens de delicate overgangsfase van het „verwestersings-“ en „moderniseringsproces“. Er is een delegatie van Italiaanse deskundigen opgericht om ondersteunings- en samenwerkingsactiviteiten op de bovengenoemde gebieden te ontwikkelen en om de Albanese strijdkrachten bij te staan in de hervorming en aanpassing van hun militaire structuren. De delegatie van deskundigen is sinds 28 augustus 1997 in Albanië aan de slag, samen met de Albanese deskundigen.

Duitsland heeft steun verleend aan ontwapenings-, demobilisatie- en reïntegratieprogramma's (ODR) in Angola, Tsjad, Ethiopië, Eritrea, Mozambique, Somalië en Uganda. Op de Filipijnen wordt de reïntegratie van vroegere moslimstrijders in Mindanao bevorderd in het kader van twee projecten (onderwijs en gezondheid in het gezin). Op dit ogenblik worden besprekingen gevoerd over steun aan het rationaliseringsprogramma van de Zuid-Afrikaanse regering (demobilisatie en reïntegratie) via het instituut voor veiligheidsstudies. Voor het tijdvak tussen 1999 en 2002 is voor 4 miljoen DEM aan fondsen uitgetrokken voor de ODR van ex-combattanten in Cambodja. Voor de integratie van ex-combattanten in Mozambique is tussen 1994 en 2001 13,4 miljoen DEM toegekend. De ODR van ex-combattanten in Sierra Leone wordt voorbereid in de context van een alomvattend rehabilitatie- en wederopbouwprogramma (5,34 miljoen DEM).

Met het oog op de ontwikkeling en de grootschalige toepassing van de maatregelen voor de controle op de SALW-handel in de Hoorn van Afrika worden tussen 2000 en 2002 fondsen ter beschikking gesteld door Duitsland voor een bedrag van 1,5 miljoen DEM. Voor de bijdrage aan de ontwikkelingssamenwerking ter beperking van de ongecontroleerde verspreiding en

het misbruik van SALW wordt voor de periode 2001-2004 10 miljoen DEM uitgetrokken. In het kader van een geïntegreerde en alomvattende aanpak wordt voorts steun verleend aan verschillende ontwikkelingsprojecten die de SALW-problematiek kunnen helpen oplossen, bijvoorbeeld in samenhang met de hervorming van de veiligheidssector, behoorlijk bestuur en het bevorderen van bewustmaking via organisaties uit de civiele samenleving.

In november 2000 heeft Duitsland in het kader van het Stabiliteitspact voor Zuid-Oost-Europa een project opgestart voor de daadwerkelijke vernietiging van SALW in Albanië. Van december 2000 tot april 2001 heeft een deskundigenteam van het Albanese ministerie van Defensie in samenwerking met Duitse specialisten die voor opleiding en speciaal materiaal en uitrusting zorgen, 40 000 wapens vernietigd. Voor dit doel is een bedrag van 500 000 DEM uitgetrokken. Het project is gebaseerd op een memorandum van 7 september 2000 waarin de Albanese regering zich ertoe verbindt „de tijdens de crisis van 1997 buitgemaakte SALW te vernietigen, met inbegrip van de wapens die reeds zijn of nog zullen worden ingezameld onder de burgerbevolking“.

Nederland heeft 300 000 NLG bijgedragen aan het Vrijwillig Fonds voor Moldavië van de OVSE voor het weghalen van militaire uitrusting uit Trans-Dnjestrië. Nederland heeft ook de deelname van een nationale munitievernietigingsdeskundige aan de OVSE-missie in Moldavië bekostigd.

Nederland heeft ook 25 000 NLG bijgedragen aan de verwezenlijking van de „Flamme de la Paix“ in Niger. Denemarken wees hiervoor 145 000 DKR toe. België heeft eveneens bijgedragen.

In het najaar van 2000 bekostigde Finland twee adviseurs, één voor Guatemala en één voor Bosnië en Herzegovina, belast met het opstellen van een rapport over SALW. Finland is voornemens dit jaar een aantal van de in die rapporten aanbevolen initiatieven uit te voeren.

De Spaanse Guardia Civil verleent technische bijstand aan wets-handhavingsdiensten in landen zoals Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Mozambique en Timor. Deze bijstand omvat de controle op SALW en explosieven.

II.C. Organisatie van en deelname aan internationale studiebijeenkomsten en conferenties door de lidstaten

De lidstaten hebben de onderstaande informatie verstrekt over de organisatie van en de steun aan internationale studiebijeenkomsten en conferenties. De EU-lidstaten hebben bovendien deelgenomen aan talrijke seminars en workshops over exportcontrole en SALW.

Het Verenigd Koninkrijk heeft in februari de Conferentie van Kampala inzake de proliferatie van SALW in Oost-Afrika en de

uitgebreide regio van de Hoorn van Afrika („Tackling Small Arms Proliferation in Eastern Africa and the Greater Horn”) gefinancierd, waaruit een ontwerp-actieplan ter bestrijding van de wapenhandel in de subregio is voortgekomen. Het DFID (Department for International Development, Verenigd Koninkrijk) heeft bijgedragen aan de financiering van de follow-upvergaderingen in het kader van dit actieplan. Het Verenigd Koninkrijk steunt vijf follow-upworkshops georganiseerd door Saferworld en de Inter-Governmental Authority on Development (IGAD).

Oostenrijk heeft een financiële bijdrage geleverd voor de organisatie van een regionale rondetafelconferentie op 14 en 15 april 2000 in Tbilisi (Georgië), onder de titel „Small Arms — Large Measures: Curbing Arms Transfers as a Conflict Prevention Strategy in the South Caucasus” („Kleine wapens — grote middelen: beheersing van de wapenoverdracht als strategie voor conflictpreventie in de zuidelijke Kaukasus”). De conferentie was gezamenlijk georganiseerd door het East-West Institute en Saferworld. Finland trad op als een van de moderatoren van de rondetafel. De inleidende spreker kwam uit Oostenrijk, terwijl de bijeenkomst ook werd bijgewoond door Franse deskundigen. Oostenrijk heeft ook financiële steun gegeven aan twee delegaties voor hun deelname aan de OVSE-studiebijeenkomst inzake SALW in Wenen van 3 tot en met 5 april 2000 en heeft de inleidende spreker geleverd. Nederland en Finland hebben de deelname van drie delegaties bekostigd. Finland heeft een van de moderatoren geleverd. Oostenrijk heeft in zijn hoedanigheid van fungerend voorzitter van de OVSE op 27 november 2000 samen met International Alert en Saferworld in de marge van de ministeriële bijeenkomst van de OVSE in Wenen een bijeenkomst over SALW georganiseerd onder de titel „Tackling Small Arms — the OSCE Initiative and the UN 2001 Conference” („Handvuurwapens hard aanpakken — het OVSE-initiatief en de VN-conferentie van 2001”).

De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken heeft de EU/SADC-ministeriële bijeenkomst in Gaborone, Botswana, op 29 en 30 november 2000 bijgewoond. De minister bracht in zijn toespraak het onderwerp SALW ter sprake. De bijeenkomst heeft de EU/SADC-verklaring over SALW opgeleverd. Denemarken heeft 30 000 USD geschonken, waarvan 10 000 USD voor de follow-up zullen worden aangewend. Finland gaf 30 000 EUR. Het Verenigd Koninkrijk gaf 50 000 GBP ter ondersteuning van de VN-conferentie van het gebied van de Grote Meren en de Hoorn van Afrika over SALW in Nairobi van 12 tot en met 15 maart 2000, georganiseerd door het Security Research and Information Centre (SRIC) en het African Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (Unafri) van de Verenigde Naties.

Finland heeft in december 2000 een internationale workshop over het „Actieplan SALW — doelstellingen voor de VN-conferentie van 2001” georganiseerd in Saariselkä, Finland, in samenwerking met Saferworld, BASIC en International Alert. De workshop maakt deel uit van hun project „Biting the bullet” ter voorbereiding van de VN-conferentie van 2001.

België heeft een door de NGO Saferworld georganiseerd seminar gesponsord over de controle op de illegale wapenhandel met bijzondere aandacht voor de sector luchtvervoer.

Duitsland is op 31 oktober en 1 november 2000 in Bonn als gastheer opgetreden voor een internationale conferentie over de beleidsdialoog inzake ontwikkeling en ontwapening waarin nader is ingegaan op SALW.

Portugal heeft in februari 2000 met Amnesty International een bijeenkomst georganiseerd over de overdracht van materiaal voor militaire, veiligheids- en politieke doeleinden en heeft deelgenomen aan een door Saferworld georganiseerd seminar met als titel „Controlling the flow of SALW from and through an enlarged EU” (de stroom SALW uit en via een uitgebreide Europese Unie beheersen).

II.D. **Deelname van de Europese Unie en haar lidstaten aan de werkzaamheden van internationale organisaties en regionale regelingen op het gebied van conventionele wapens, met name SALW, en inspanningen om in de relevante regionale en internationale fora tot een consensus over de beginselen van het gemeenschappelijk optreden te komen**

II.D.1. **Verenigde Naties (met name de voorbereiding van de VN-conferentie over de illegale handel in SALW in al zijn aspecten)**

Gezien het belang dat de Europese Unie hecht aan de maatregelen ter bestrijding van de ongecontroleerde verspreiding en de destabiliserende accumulatie van SALW, heeft de Europese Unie zich actief ingezet voor de voorbereiding van de VN-conferentie over de illegale handel in SALW in al zijn aspecten.

De Europese Unie heeft voorstellen voorgelegd over sleutelgebieden zoals controle op de uitvoer, criteria, merken en opsporen, tussenpersonen, voorraadbeheer, overschotten en vernietiging, ontwapening, demobilisatie en reïntegratie van ex-combattanten, alsook bijstand voor het uitvoeren van concrete maatregelen en voor de follow-up, met het oog op een politiek bindend actieprogramma met op de toekomst gerichte maatregelen op nationaal, regionaal en wereldniveau.

In juli 2000 heeft het Verenigd Koninkrijk Sir Michael Weston aangewezen als kandidaat van het Verenigd Koninkrijk voor het voorzitterschap van de conferentie. In september is hij als EU-kandidaat bevestigd.

In de marge van de eerste vergadering van het Voorbereidend Comité van de conferentie van 2001 heeft Nederland, samen met Zwitserland en Noorwegen, het initiatief gelanceerd van een Groep Vrienden van de conferentie van 2001, dat beoogt een verdere stimulans te geven aan de werkzaamheden van het Voorbereidend Comité. Nederland heeft samen met Hongarije op 28 en 29 september 2000 een deskundigenworkshop over de vernietiging van SALW georganiseerd. Deze workshop leverde een aantal aanbevelingen op ten behoeve van de conferentie van 2001, die zijn voorgelegd aan de voorzitter van het Voorbereidend Comité van de conferentie. Tijdens diezelfde vergadering van het Voorbereidend Comité vond op 29 februari 2000 een publieke briefing plaats, die was georganiseerd door Nederland, Saferworld, BASIC en International Alert.

Frankrijk, België en het Verenigd Koninkrijk hebben een vertegenwoordiger aangewezen in de groep deskundigen die uit hoofde van Resolutie 54/54 V van de AVVN is ingesteld. Ter voor-

bereiding van de VN-conferentie van 2001 is deze groep belast met een studie over de haalbaarheid van maatregelen die de productie van en de handel in SALW zouden beperken tot door staten daartoe gemachtigde personen alleen. De opdracht van de groep betreft ook de activiteiten van tussenpersonen, in het bijzonder illegale activiteiten zoals wapenvervoer en financiële transacties in dit verband. Het Verenigd Koninkrijk en andere lidstaten hebben ook actief deelgenomen aan de werkzaamheden van de Geneefse groep van landen over SALW en de conferentie.

Met het oog op de conferentie van de Verenigde Naties van 2001 heeft Frankrijk in samenwerking met Zwitserland tijdens de eerste vergadering van het Voorbereidend Comité van de conferentie van de Verenigde Naties over SALW een discussie-nota voorgelegd met als titel „Bijdrage aan de uitvoering van een internationaal actieplan voor de conferentie van 2001: merken en identificeren van en controle op SALW”. Op 12 en 13 maart 2001 is een seminar over dit onderwerp georganiseerd in Genève.

De EU-lidstaten hebben actief deelgenomen aan de onderhandelingen over het Protocol tot bestrijding van de illegale vervaardiging van en handel in vuurwapens, met inbegrip van delen en onderdelen, en munitie, houdende aanvulling van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen transnationale georganiseerde misdaad, dat op 31 mei 2001 zonder stemming is aangenomen door de Algemene Vergadering. De Commissie beschikte over een onderhandelingsmandaat voor bepaalde artikelen van het protocol. Frankrijk heeft in januari 2000 een werkvergadering van de francofoniestaten over dit onderwerp belegd.

Voorts hebben België, Finland, Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Zweden deelgenomen aan de werkzaamheden van de groep SALW-deskundigen van het secretariaat-generaal van de Verenigde Naties. Deze groep heeft twee rapporten over dit onderwerp uitgebracht.

II.D.2. *Algemene Vergadering van de Verenigde Naties*

Met betrekking tot de door de 55e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen resoluties over handvuurwapens, was de inbreng van de lidstaten als volgt:

- „Consolidatie van de vrede door middel van praktische ontwapeningsmaatregelen” (55/33G)
  - Duitsland indiener; EU-lidstaten mede-indieners
- „Transparantie inzake bewapening” (55/33U)
  - Duitsland en Nederland indieners; EU-lidstaten mede-indieners
- „Illegale handel in SALW” (55/33Q)
  - EU-lidstaten mede-indieners

- „Bijstandsverlening aan staten met het oog op het bedwingen van de illegale handel in SALW en de inzameling daarvan” (55/33F)
  - EU-lidstaten mede-indieners
- „Verband tussen ontwapening en ontwikkeling” (55/33L)
  - bij consensus aangenomen.

II.D.3. *De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa*

De EU-lidstaten hebben actief deelgenomen aan de werkzaamheden van de OVSE op het gebied van SALW, die onder andere hebben geleid tot de aanneming van het OVSE-document over SALW tijdens de OVSE-conferentie van ministers van 24 november 2000.

De coördinatie van het overleg berustte bij het Verenigd Koninkrijk, dat voorzitter was van werkgroep B van het Forum voor Veiligheidssamenwerking. Het document zelf is een waardevolle regionale bijdrage tot de bestrijding van de proliferatie en het misbruik van SALW en vormt een belangrijke vertrouwen wekkende stap op de weg naar de VN-conferentie van 2001. In deze context bekostigt het Verenigd Koninkrijk ook een ondersteunende kracht voor het OVSE-secretariaat.

II.D.4. *De Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten*

Zweden is vertegenwoordigd in de Pcased-adviesgroep. Wat de financiële steun van de lidstaten aan Ecowas en Pcased betreft, zie punt II.B.2.

II.D.5. *Het Wassenaar-arrangement*

De EU-lidstaten hebben actief deelgenomen aan de werkzaamheden in het kader van het Wassenaar-arrangement. Het Verenigd Koninkrijk draagt bijvoorbeeld het zijne bij aan de lopende discussie in het Wassenaar-arrangement over de vraag of het wenselijk en haalbaar is om in de informatie-uitwisseling tussen deelnemende staten ook gegevens over overdrachten van SALW op te nemen.

II.D.6. *De Ontwikkelingsgemeenschap van zuidelijk Afrika*

Het Verenigd Koninkrijk heeft tijdens geregelde bilaterale contacten met de SADC-staten, mede op ministerieel niveau, zijn steun verleend aan het streven naar een geïntensiveerd EU/SADC-proces en aan de uitvoering van het regionaal actieprogramma van EU/SADC.

II.D.7. *De Euro-Atlantische Partnerschapsraad en de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie*

De EU-lidstaten nemen actief deel aan de werkzaamheden van de EAPR. Het Verenigd Koninkrijk was tot mei 2000 voorzitter van de ad-hocgroep SALW van de EAPR/NAVO.

II.D.8. *Andere*

De SALW-kwestie komt in het kader van de politieke dialoog met de geassocieerde landen geregeld aan de orde in de vergaderingen op het niveau van de deskundigen.

DEEL III

PRIORITEITEN VOOR DE TOEKOMSTIGE STEUN VAN DE EUROPESE UNIE

III.A. *Prioritaire richtsnoeren*

De Europese Unie kan een belangrijke bijdrage leveren aan het oplossen van de problemen die worden veroorzaakt door de destabiliserende en ongecontroleerde verspreiding van SALW. Deze oorzaak van destabilisering en conflict uit de wereld helpen, zal een belangrijke factor zijn in de preventie van toekomstige conflicten. De activiteit van de Europese Unie op dit gebied heeft reeds geleid tot belangrijke vooruitgang. Zij moet worden voortgezet in een vastbesloten streven naar hetzelfde doel. De aanneming van een actieprogramma ter voorkoming, bestrijding en uitroeiing van de illegale handel in SALW in al zijn aspecten door de VN-conferentie terzake zou nog meer waarde geven aan de verbintenis die de Europese Unie eerder met haar gemeenschappelijk optreden inzake handvuurwapens is aangegaan.

Om het gemeenschappelijk optreden en het programma nog beter en grondiger te kunnen uitvoeren hebben de lidstaten een aantal richtsnoeren opgesteld over kwesties waarover een besluit moet worden genomen of die in de nabije toekomst aandacht moeten krijgen. Die richtsnoeren zullen vanzelfsprekend op gezette tijden worden getoetst, in het licht van de ervaring die wordt opgedaan met de uitvoering van de EU-projecten.

III.B. *De noodzaak van een alomvattende aanpak*

Er bestaat weliswaar ruime overeenstemming over dat verdere internationale acties moeten worden ondernomen om de SALW-problematiek aan te pakken, maar daarbij moeten talrijke complexe factoren en processen in de beschouwing worden betrokken, zoals de internationale en interne veiligheid, de handelsaspecten, civiele tegenover militaire aspecten en de rol van wapens in een samenleving. Deze problemen kunnen niet in een handomdraai worden opgelost. Hun aanpak vereist een alomvattende benadering waarin de diverse aspecten van het probleem - die ook nog per regio verschillend kunnen zijn - aan bod komen en de oplossingen moeten worden gezocht in een ruim scala van overeengekomen maatregelen. De lidstaten zijn het erover eens dat deze inspanningen tegelijk gericht moeten zijn op het verminderen van de bestaande destabiliserende accumulaties en op het voorkomen van een verdere ongecontroleerde verspreiding van deze wapens. Met hulp kunnen de landen zelf hun vermogen om deze problemen aan te pakken vergroten.

Voor wat betreft de financiële steun aan projecten in verband met SALW heeft de Europese Unie zich tot doel gesteld haar inspanningen te intensiveren om de beschikbaarheid en toe-

levering van SALW in (potentiële) conflictgebieden te verminderen, medewerking te verlenen aan de ontwikkeling van een reeks internationale maatregelen om de vraag naar SALW in die gebieden te beperken, en regeringen bij te staan in hun aanpak van de problemen met deze wapens. Dergelijke maatregelen kunnen door de Europese Unie zelf of op het niveau van de lidstaten worden genomen, dan wel door een optreden in de passende regionale en mondiale instellingen. De respectieve inspanningen van de lidstaten en van de Commissie zijn complementair bedoeld en weerspiegelen het streven om de diverse aspecten van de handvuurwapenproblematiek op nationaal, subregionaal, regionaal en wereldniveau te behandelen.

III.C. *De noodzaak van gerichte actie*

Landen waar een hoge mate van onveiligheid of geweld heerst, kunnen de ontwikkelingshulp niet doeltreffend aanwenden. Daarom moeten potentiële conflictlanden of -regio's geholpen worden om de veiligheid en de ontwapening, alsook de demobilisatie en de reïntegratie in de samenleving van ex-combatanten te bevorderen. Deze bijstand moet een integrerend deel zijn van de sociale en economische ontwikkelingsprogramma's.

Daar waar regeringen zich actief inzetten om de wapenstroom naar en het verkeer van SALW in hun regio in te dijken, moet de Europese Unie daartoe met hen samenwerken. In de praktijk kan het zijn dat ontvangende regeringen niet het vermogen hebben om hun eigen wapenbeheersingsprogramma's uit te voeren. De Europese Unie is dan ook bereid te bekijken of praktische ondersteuning kan worden geboden aan initiatieven gericht op het vergroten van de eigen capaciteiten, de opleiding, de bewustmaking, enz.

III.D. *De noodzaak van criteria voor de toewijzing van middelen*

Tot de EU-bijstand aan projecten is tot op heden op ad-hoc-basis besloten. Met het oog op volledigheid en doelgerichtheid van alle toekomstige projecten, hebben de lidstaten de volgende basiscriteria vastgesteld die zullen worden gebruikt voor de voorafgaande toetsing van alle toepassingen:

- bijstand door de Europese Unie op het gebied van SALW moet samengaan met een oprechte politieke wil in de ontvangende staat;
- bijstandsprojecten dienen gebaseerd te zijn op nauwe samenwerking met de autoriteiten in de ontvangende staat en de rol van de diverse actoren moet worden omschreven;
- de projecten dienen de plaatselijke, nationale of regionale veiligheid te verbeteren binnen het ontvangende land/regio (bijvoorbeeld door bij te dragen aan de controle op handvuurwapens, vertrouwenwekkende maatregelen, verzoening, regionale stabiliteit);

- in het geval van projecten met een wapeninzamelingscomponent dienen alle ingezamelde wapens in principe te worden vernietigd;
- de bijstand op het gebied van SALW dient deel uit te maken van een algemene ontwikkelings- en veiligheidsstrategie ten aanzien van het ontvangende land. Is een dergelijk kader niet mogelijk, dan moet in het voorstel worden geschetst hoe de betrokken activiteit zal bijdragen tot de integratie van het SALW-beleid in het ruimere veiligheids- en ontwikkelingsbeleid;
- voor ieder project moeten duidelijke doelstellingen worden opgesteld en benchmarks en tijdspaden worden omschreven aan de hand waarvan het effect van het project kan worden beoordeeld;
- de bijstandsverzoeken dienen duidelijk te vermelden hoe het voorgestelde project de doelstellingen van het gemeenschappelijk optreden van de Europese Unie kan bevorderen;
- in de bijstandsverzoeken dient duidelijk te worden vermeld hoe het voorgestelde project het vermogen van het ontvangende land zal verbeteren om de bestaande regionale of internationale verbintenissen na te komen.

De EU-lidstaten en de Commissie zullen in de relevante werkgroepen een dialoog aangaan om gemeenschappelijke criteria voor EU-projecten op te stellen en te verdiepen.

III.E. De noodzaak van grondige beoordeling en evaluatie

Het is belangrijk dat de met EU-geld gesteunde projecten grondig worden geëvalueerd en beoordeeld. De daartoe getroffen maatregelen dienen het volgende te omvatten:

- De projecten dienen te worden uitgevoerd overeenkomstig de beginselen van behoorlijk financieel beheer.
- Aan het einde van een project zal er een eindverslag worden voorgelegd met een samenvatting van de bereikte resultaten.
- Er zal een beoordeling plaatsvinden om na te gaan of de doelstellingen van het project zijn bereikt en of er een follow-up nodig is. Zeker tegen het einde van het project moet er een beoordeling komen; voor projecten die over een lange periode lopen of waaraan de Europese Unie een belangrijke financiële bijdrage geeft, dienen er ook tijdens de uitvoeringsperiode beoordelingen gegeven te worden.
- De beoordeling geschiedt door onafhankelijke deskundigen.
- Aan de hand van het eindverslag en de beoordeling worden ook lessen getrokken voor toekomstige projecten.

(Besluiten aangenomen krachtens titel VI van het Verdrag betreffende de Europese Unie)

Eindverslag over de eerste evaluatieronde — wederzijdse rechtshulp in strafzaken ⁽¹⁾

(2001/C 216/02)

INHOUD

	<i>Bladzijde</i>
SAMENVATTING	15
I. INLEIDING	15
II. ALGEMENE OPMERKINGEN	16
III. SPECIFIEKE OPMERKINGEN	17
a) Ratificatie van internationale overeenkomsten en verdragen	17
b) Verjaring	17
c) Weigeringsgronden	17
d) Tracering van bankrekeningen	18
e) Fiscale delicten	18
f) Dubbele strafbaarheid	19
g) Procedure	19
h) Recht van beroep	20
i) Financiële delicten — gespecialiseerde eenheden	21
j) Overdracht van materiaal	21
k) Standaardformulieren en computersystemen voor uitgaande verzoeken	21
l) Goede praktijken	21
m) Dringende verzoeken	21
n) Richtsnoeren	22
o) De rol van de centrale autoriteit	22
p) Europees justitieel netwerk	22
q) Rechtstreekse communicatie	23
r) Bijhouden van gegevens	23
s) Middelen	23
t) Opleiding	24
u) Specialisatie	25
IV. DE VERSLAGEN	25
V. FOLLOW-UP VAN DE EVALUATIES	25
VI. UITBREIDING VAN DE EVALUATIES TOT DE KANDIDAAT-LIDSTATEN	25
VII. HET EVALUATIEMECHANISME	26
VIII. CONCLUSIE	26

⁽¹⁾ Door de Raad aangenomen op 28 mei 2001.

SAMENVATTING

De evaluatieprocedure heeft aangetoond dat de evaluatie op zich een nuttig mechanisme is en dat in de loop van het proces significante vorderingen zijn gemaakt, zowel op praktisch als op wetgevend niveau. De autoriteiten van de lidstaten hebben volledig en op positieve wijze met de evaluatieteams samengewerkt. De Europese Unie moet het mechanisme van wederzijdse evaluatie blijven gebruiken en ervoor zorgen dat het ten volle wordt benut.

De evaluatie heeft twee kwantitatieve bevindingen opgeleverd:

- de rechtshulpstroom neemt toe: alle lidstaten hebben daarvan melding gemaakt en een aantal van hen heeft aanvullende middelen moeten vinden of heeft moeten zoeken naar manieren om dit aspect van de wederzijdse rechtshulp aan te pakken;
- het leeuwendeel van de wederzijdse rechtshulp betreft samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie (naar schatting 75 tot 95 %).

De evaluatie heeft duidelijk aangetoond dat aan de rechtshulp weliswaar ook gebreken kleven, maar dat de gebruikelijke kritiek over de traagheid, ondoelmatigheid en krachteloosheid ervan overdreven is; over het algemeen functioneert de rechtshulp niet zo slecht als men wil doen geloven. Op het gebied van verdovende middelen of ernstige feiten die onder het gewone strafrecht vallen, is een ruime meerderheid van de rechtsbeoefenaars die hierover zijn ondervraagd van oordeel dat de rechtshulp efficiënt en tot hun tevredenheid werkt. Voorts zijn degenen die bij de wederzijdse rechtshulp betrokken zijn, toegewijde en consciëntieuze rechtsbeoefenaars die hun best doen de buitenlandse autoriteiten zo goed mogelijk te helpen, soms onder moeilijke materiële omstandigheden. Deze constatering neemt de kritiek op de huidige werking van de rechtshulp niet geheel, maar wel gedeeltelijk weg.

De wederzijdse rechtshulp kan op veel gebieden worden verbeterd:

- personele, materiële en budgettaire middelen zijn ontoereikend om aan de vereisten te voldoen en moeten beter aansluiten op de huidige behoeften;
- ontoereikende talenkennis blijft een belemmering voor de verbetering van de wederzijdse rechtshulp en voor de rechtstreekse communicatie tussen de justitiële autoriteiten; op dit gebied is er een grote opleidingsbehoefte;
- er is veel ballast in de vorm van achterhaalde werkmethoden, zinloze bureaucratie en hiërarchische complexiteit; als gevolg hiervan worden het doorgeven en uitvoeren van internationale verzoeken vertraagd; de oplossing ligt in het vereenvoudigen van de kanalen en het stroomlijnen van de procedures;
- er moeten absoluut rechtshulpspecialisten worden opgeleid;

- de cumulatie van internationale en nationale regels die in dezelfde zaak moeten worden toegepast, leidt tot juridische complexiteit; een basisopleiding op dit gebied voor degenen die bij de wederzijdse rechtshulp betrokken zijn, is van essentieel belang;
- er bestaan tussen de lidstaten grote verschillen in de toepassing van verdragen en overeenkomsten; er moet een beter beleid komen inzake richtsnoeren (ongeacht de wijze waarop deze worden opgesteld en ongeacht de juridische status ervan);
- rechtshulpverzoeken naar aanleiding van feiten die onder de noemer fiscale delicten kunnen worden gerangschikt, geven aanleiding tot problemen; hieraan dient voor de toekomst iets te worden gedaan;
- de ratificatie van verdragen en overeenkomsten duurt soms langer dan op grond van louter technische redenen noodzakelijk is; snellere ratificatie is onontbeerlijk;
- dubbele strafbaarheid blijft een mogelijke grond voor het afwijzen van verzoeken wanneer de gevraagde maatregel een dwangmaatregel is; de Europese Unie moet voortgaan met de bespreking van dit probleem;
- de uitoefening van beroepsrechten mag niet gebruikt kunnen worden als vertragingstactiek;
- het gebruik van goede praktijken moet in de lidstaten met zorg worden ingevoerd en moet door het Europese justitiële netwerk worden gevolgd;
- verjaring krachtens het recht van de aangezochte staat zou niet langer mogen beletten dat verzoeken worden uitgevoerd;

en tot slot kan in het algemeen de volgende lering getrokken worden:

- het feit dat de wederzijdse rechtshulp voornamelijk in de Europese Unie zelf geconcentreerd is, moet een aanmoediging zijn voor verder gebruik van een specifieke benadering voor de rechtshulp tussen de lidstaten binnen de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid, in het bijzonder omdat dit aspect waarschijnlijk met de uitbreiding van de Europese Unie in belang zal toenemen.

I. INLEIDING

Ingevolge artikel 8, lid 5, en artikel 10 van Gemeenschappelijk Optreden 97/827/JBZ van 5 december 1997 tot instelling van een mechanisme voor evaluatie van de uitvoering en toepassing op nationaal niveau van de internationale verbintenissen inzake de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit ⁽¹⁾

⁽¹⁾ Artikel 8, lid 5: „Aan het eind van een volledige evaluatieronde neemt de Raad de passende maatregelen.”
Artikel 10: „Uiterlijk aan het eind van de eerste evaluatieronde waarbij alle lidstaten zijn geëvalueerd onderzoekt de Raad de werking en het toepassingsgebied van het mechanisme en past hij dit gemeenschappelijk optreden zonnodig aan.”

wordt met dit verslag beoogd conclusies te trekken inzake de eerste evaluatie, zodat de Raad de van hem geleverde besluiten kan nemen.

De eerste evaluatieronde behandelde de verdragen die zich voordoen bij de toepassing van het systeem van wederzijdse rechtshulp en dringende verzoeken in verband met beslag op goederen.

Dit verslag stoelt op de afzonderlijke evaluatieverslagen, de tussentijdse verslagen en de besprekingen over deze verslagen in de Multidisciplinaire Groep. Het is niet de bedoeling van het verslag de afzonderlijke aanbevelingen aan de lidstaten te herhalen. In dit verslag wordt ernaar gestreefd de belangrijkste vraagstukken die zich in de loop van de evaluatieronde hebben voorgedaan, extra te belichten, goede praktijken te identificeren, deze te analyseren en eventueel actie voor te stellen in de vorm van aanbevelingen aan de Europese Unie of de lidstaten zelf, afhankelijk van het geval. Deze aanbevelingen zijn uiteraard niet allemaal even belangrijk en dit dient men derhalve bij het lezen van dit verslag in gedachten te houden.

II. ALGEMENE OPMERKINGEN

De lidstaten hebben in iedere evaluatie afzonderlijke aanbevelingen gekregen maar de algemene resultaten van de evaluatie van het systeem van de lidstaten voor wederzijdse rechtshulp in strafzaken zijn ook voor de Europese Unie van groot belang. Dankzij deze resultaten kan in het bijzonder worden beoordeeld of de geconstateerde moeilijkheden, evenals de vaak harde kritiek die in de afgelopen jaren is geuit op de traagheid en de ondoelmatigheid van deze vorm van samenwerking, gefundeerd is en zo ja, in hoeverre.

In de afgelopen vijf tot acht jaar is binnen de Europese Unie en haar lidstaten intensief gedebatteerd over het vraagstuk van de wederzijdse rechtshulp. Vanuit diverse bronnen is commentaar gegeven en kritiek geuit van uiteenlopende aard al naargelang deze bronnen rechtsbeoefenaars waren of academici. Dit onderwerp heeft ook toenemende aandacht gekregen in de nationale parlementen en in het Europees Parlement.

In het door de Europese Raad van Amsterdam aangenomen actieplan van 28 april 1997 ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit ging de Groep op hoog niveau ervan uit dat justitiële samenwerking op een met politieke samenwerking vergelijkbaar niveau moet worden gebracht en zij pleitte derhalve voor onderzoek en oplossingen die wederzijdse rechtshulp faciliteren, voor het opzetten van een Europees justitieel netwerk dat rechtstreekse communicatie tussen de justitiële autoriteiten bevordert en voor het verbeteren van samenwerkingsvormen die georganiseerde criminaliteit helpen bestrijden. In het actieplan werd ook voorgesteld het mechanisme voor wederzijdse evaluatie op te zetten waarop dit verslag stoelt.

De eerste conclusie die uit de 15 evaluaties kan worden getrokken is dat de wederzijdse rechtshulp niet het niveau van perfectie en betrouwbaarheid bereikt dat veel rechtsbeoefenaars ervan verwachten, maar ook niet zo slecht werkt als door sommigen wordt beweerd. Op het gebied van verdovende middelen of ernstige feiten die onder het gewone strafrecht vallen, is een ruime meerderheid van de hierover ondervraagde rechtsbeoefenaars van oordeel dat de rechtshulp efficiënter werkt dan gedacht werd. De evaluaties hebben bijvoorbeeld aangetoond dat het beweerde gebrek aan rechtstreekse communicatie tussen de ene en de andere justitiële autoriteit niet overeenstemt met de feiten. Ook al konden de centrale autoriteiten in bijna alle gevallen geen cijfers voorleggen over de rechtshulpstroom krachtens artikel 53 van de Overeenkomst van 1990 ter uitvoering van het Akkoord van Schengen van 1985 (hierna genoemd de „Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990”), toch blijkt uit de evaluaties dat rechtstreekse communicatie tussen de justitiële autoriteiten gebruikelijk is en toeneemt. Deze constatering neemt alle kritiek op de huidige werking van de wederzijdse rechtshulp niet geheel, maar wel gedeeltelijk weg. De nauwgezetheid gebiedt echter te stellen dat, hoewel de rechtshulp niet zo slecht werkt als soms wordt gedacht, er nog steeds probleemgebieden zijn, bijvoorbeeld belastingvraagstukken en bepaalde soorten economische delicten.

Ten tweede hebben de evaluaties aangetoond dat, ook al zijn de cijfers niet geheel betrouwbaar, de meeste rechtshulpverzoeken zich afsplen tussen lidstaten van de Europese Unie, namelijk in 75 à 90 % van de gevallen. Bovendien betreffen bijna alle overige verzoeken kandidaat-lidstaten, die vroeg of laat tot de Unie zullen toetreden. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de rechtshulp een dimensie kent die specifiek is voor de Unie, in haar huidige of toekomstige samenstelling. Dit feit voert dan weer tot de conclusie dat het voor de Unie lonend is over haar eigen instrumenten te beschikken en praktijken te blijven ontwikkelen die specifiek zijn voor de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. De eerste stap in deze richting is reeds gezet met de Overeenkomst van 29 mei 2000 betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie (hierna „de Overeenkomst van 2000”), die een aanvulling is op het Verdrag van de Raad van Europa aangaande de wederzijdse rechtshulp in strafzaken van 1959 (hierna „het Europees Verdrag van 1959”). In de Groep samenwerking in strafzaken wordt momenteel op basis van een Frans initiatief ook gewerkt aan een ander instrument op dit gebied, hoofdzakelijk gericht op economische criminaliteit. Deze benadering dient te worden voortgezet en verder uitgewerkt.

De derde conclusie betreft de uitvoering van de instrumenten. De deskundigen wezen erop dat het referentieverdrag — het Europees Verdrag van 1959 — 40 jaar na te zijn aangenomen, geen uniforme toepassing kent, noch tussen de lidstaten noch binnen een lidstaat. Er bestaat dus een reëel consistentieprobleem dat om een oplossing vraagt.

Een vierde conclusie is dat juridische problemen worden omgeven door extra verwickelingen als gevolg van achterhaalde werkwijzen, administratieve rompslomp en bureaucratische hiërarchie.

Het is duidelijk dat verbeterde rechtshulp inhoudt dat de uit het verleden geërfde werkmethodes aan de tijd worden aangepast en flexibeler worden gemaakt.

De vijfde algemene conclusie betreft het gebruik van talen. Het feit dat de overgrote meerderheid van de justitiële autoriteiten niet in staat is zich correct en in juridische termen uit te drukken in een andere dan de eigen taal, verkleint in sterke mate de reikwijdte van de bepalingen inzake rechtstreekse communicatie. Dit obstakel kan alleen worden overwonnen door meer en langdurige talencursussen.

De zesde en laatste conclusie betreft de rechtshulpstromen: deze nemen toe. Alle lidstaten hebben een algemene toename vastgesteld, zij het dat de omvang varieert, afhankelijk van de staat en de omstandigheden, maar één ding is zeker: de rechtshulpverzoeken vertonen een stijgende tendens.

III. SPECIFIEKE OPMERKINGEN

a) *Ratificatie van internationale overeenkomsten en verdragen*

Zoals reeds stond vermeld in de vragenlijst die de basis vormde voor de evaluatieronde, heeft de evaluatie betrekking op wederzijdse rechtshulp tussen de lidstaten in het kader van het Europees Verdrag van 1959 en het protocol daarbij van 1978, het Benelux-verdrag aangaande de uitlevering en de rechtshulp in strafzaken van 1962 en het protocol daarbij van 1974, de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 en andere desbetreffende verdragen of regelingen zoals het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven van 1990 (hierna genoemd „het Witwasverdrag van 1990”).

Terwijl alle lidstaten van de Europese Unie het Europees Verdrag van 1959 hebben bekrachtigd, is het protocol van 1978 (over het vergemakkelijken van wederzijdse rechtshulp in fiscale aangelegenheden) door één lidstaat nog niet en door een andere lidstaat pas in 2000 geratificeerd. Het Witwasverdrag van 1990 is door 14 van de lidstaten van de Unie geratificeerd. Afgezien van deze specifieke gevallen stelden de deskundigen vast dat het ratificeren van verdragen vrijwel altijd veel tijd kost (vaak meer dan vijf jaar en soms zelfs tot 20 jaar).

De Europese Unie heeft reeds uiting gegeven aan haar bezorgdheid over de tijd die het ratificeren van instrumenten kost. Zij deed dit in het Actieplan van 28 april 1997 ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit (aanbevelingen 13 en 14); als streefdatum is toen eind 1998 genoemd. Zij deed dit nogmaals in aanbeveling 27 van het document „Voorkoming en bestrijding van de georganiseerde criminaliteit: Een strategie van de

Europese Unie voor het begin van het nieuwe millennium”⁽¹⁾, met als streefdatum eind 2001 en met prioriteit 1. In de Overeenkomst van 2000 worden de lidstaten verzocht om vóór 1 januari 2001 met de procedure voor de ratificatie van de overeenkomst te beginnen.

De evaluaties hebben aangetoond hoe belangrijk het is dat er geen gaten vallen op het gebied van rechtshulpverdragen, want als ratificatie uitblijft, kan dat tot gevolg hebben dat er geen of slechts een afgezwakte vorm van rechtshulp wordt geboden.

Aanbeveling 1. De Raad verzoekt de lidstaten met klem speciale aandacht te besteden aan het ratificeren, overeenkomstig hun grondwettelijke vereisten, van internationale instrumenten die wederzijdse rechtshulp in strafzaken binnen een redelijke termijn mogelijk maken. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan een spoedige ratificatie van de Overeenkomst van 2000. Het voorzitterschap van de Raad dient zijn gesprekspartners schriftelijk te verzoeken om vóór 1 oktober 2001 aan de Raad verslag uit te brengen over hun redenen om verdragen niet te ratificeren. Deze verslagen kunnen de basis vormen voor besprekingen in de Raad onder het Belgische voorzitterschap.

b) *Verjaring*

De evaluaties hebben aan het licht gebracht dat in sommige lidstaten de justitiële autoriteiten een verzoek niet hebben uitgevoerd omdat de delicten op grond waarvan het verzoek werd gedaan, krachtens haar eigen recht verjaard waren. In een wet van 1999 over internationale justitiële samenwerking herbevestigde een lidstaat het beginsel dat samenwerking niet mogelijk is als het recht tot strafvervolgning is verjaard, tenzij in een verdrag uitdrukkelijk het tegendeel is bepaald.

In het Europees Verdrag van 1959 is verjaring in de aangezochte lidstaat van het recht tot strafvervolgning van het delict dat aanleiding geeft tot het verzoek geen expliciete weigeringsgrond. Dit is echter wel het geval in het Europees Verdrag van 1957 betreffende uitlevering. Op dat terrein zijn de lidstaten een stap verdergegaan. Krachtens de Overeenkomst van 1996 betreffende uitlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie kan uitlevering niet worden geweigerd op grond van het feit dat het recht tot strafvervolgning volgens de wet van de aangezochte staat verjaard is. Er moeten vraagtekens worden geplaatst bij het weigeren van rechtshulp op die grond.

Aanbeveling 2. De Raad verzoekt de lidstaten hun nationale wetgeving en praktijken opnieuw te bezien, om ervoor te zorgen dat een rechtshulpverzoek van een andere lidstaat niet wordt geweigerd louter op grond van verjaring in de aangezochte lidstaat van het recht tot strafvervolgning van het delict dat aanleiding geeft tot het verzoek.

c) *Weigeringsgronden*

Uit de evaluaties is gebleken dat drie van de vier in artikel 2, onder b), van het Europees Verdrag van 1959 genoemde wei-

⁽¹⁾ PB C 124 van 3.5.2000, blz. 1.

geringsgronden (soevereiniteit, veiligheid, openbare orde) slechts zelden worden gebruikt om een verzoek van een andere lidstaat te weigeren. De wezenlijke belangen zijn een andere zaak. Ten minste één lidstaat verwees naar zijn wezenlijke belangen als grond om verplicht te stellen dat verzoeken inzake opsporing of inbeslagneming in een bank door het ministerie van Justitie moeten worden gecontroleerd alvorens actie wordt ondernomen, hoewel die praktijk lijkt te zijn veranderd door recente wetgeving als voortvloeisel van de evaluaties.

Bij de huidige stand van de internationale instrumenten is een door de uitvoerende macht op basis van artikel 2, onder b), gemaakte beoordeling een unilateraal besluit met een ontegenzeggelijk politieke dimensie, aangezien het verband houdt met het beschermen van de soevereiniteit van een staat. De evaluaties toonden echter aan dat de wederzijdse rechtshulp zich meer en meer ontwikkelt in een juridisch kader; dit blijkt uit de rechtstreekse communicatie tussen justitiële autoriteiten in de lidstaten waarin wordt voorzien bij de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 en de Overeenkomst van 2000, en wordt bevorderd en vergemakkelijkt door het Europese justitiële netwerk. Deze aarzeling tussen politieke beoordeling en bestudering door justitiële autoriteiten is in verscheidene evaluaties aangemerkt als oorzaak van vertraging in de uitvoering en als bron van verwarring bij het toewijzen van verantwoordelijkheden aan ministeries of aan justitiële autoriteiten.

Het ontwerp-instrument dat momenteel in de Groep samenwerking in strafzaken wordt bestudeerd omvat een voorstel om de toepassing van artikel 2, onder b), van het Europees Verdrag van 1959 te beperken.

De Raad neemt er nota van dat in de Groep samenwerking in strafzaken wordt gedebatteerd over de weigeringsgronden. In dat verband zijn voorstellen gedaan om tussen de lidstaten de toepassing van de weigeringsgronden van artikel 2, onder b), van het Europees Verdrag van 1959 te beperken.

d) *Tracering van bankrekeningen*

Het bevrozen en indien nodig in beslag nemen van vermogenswaarden is een doeltreffend middel in de misdaadbestrijding, maar vermogenswaarden moeten natuurlijk wel eerst worden geïdentificeerd en opgespoord. Tijdens de evaluaties bleek dat een aantal lidstaten alleen dan bereid is met een rechtshulpverzoek dat voorlopige beschermings- en dwangmaatregelen betreffende vermogenswaarden behelst, in te stemmen als die vermogenswaarden volledig geïdentificeerd zijn. Maar dat is nu juist het struikelblok in de misdaadbestrijding, omdat de identificatie vaak niet volledig is. Het kan zelfs gebeuren dat goederen gewoonweg op naam van derden staan. De evalueerders tekenden aan dat de lidstaten slechts beperkte middelen ter beschikking stelden voor het opsporen van de minst geïdentificeerde waarden en dat sommige lidstaten weigerden onderzoek te verrichten, dat volgens hen een te grote

reikwijdte had en dat zij beschreven als een „visexpeditie”. Dat geldt vooral voor bankrekeningen. De deskundigen constateerden dat rechtsbeoefenaars in sommige lidstaten meenden dat verzoeken efficiënt uitgevoerd zouden kunnen worden als de aangezochte lidstaat een centraal register had van alle bankrekeningen en niet alle bankinstellingen in het land zouden hoeven te benaderen. Anderzijds moet men voor ogen houden dat sommige lidstaten die niet over een centraal register van alle bankrekeningen beschikken, problemen kunnen hebben met het verstrekken van die informatie.

Degenen die op dit terrein werken weten dat het niet gemakkelijk is een in een andere lidstaat geopende bankrekening te identificeren, op te sporen en aan te wijzen, maar het komt vrij vaak voor dat zij op de hoogte zijn van het bestaan van een bankrekening zonder over voldoende informatie te beschikken om precies te kunnen zeggen bij welke bank die werd geopend.

Het ontwerp-instrument dat momenteel in de Groep samenwerking in strafzaken wordt bestudeerd omvat een voorstel inzake de verstrekking, op verzoek van een andere lidstaat, van een lijst van bankrekeningen van een natuurlijke of een rechtspersoon.

Aanbeveling 3: De Raad stelt met tevredenheid vast dat in de Groep samenwerking in strafzaken wordt gedebatteerd over een versnelde procedure voor het traceren van bankrekeningen van natuurlijke of rechtspersonen en verzoekt de Groep om voor dit vraagstuk zo spoedig mogelijk bevredigende oplossingen te zoeken.

e) *Fiscale delicten*

De evaluaties toonden aan dat het vraagstuk van fiscale delicten zo gevoelig blijft dat rechtshulp op grond van die delicten wel eens beperkt, vertraagd of in het ergste geval geweigerd kan worden.

De deskundigen stelden vast dat 14 lidstaten het Aanvullend Protocol van 17 maart 1978 bij het Europees Verdrag van 1959 hebben geratificeerd en dat één lidstaat dat nog niet heeft gedaan. Voorts handhaven veel van de lidstaten die het protocol hebben geratificeerd nog steeds eisen inzake dubbele strafbaarheid, evenredigheid en specialiteit, die in de meeste gevallen tot uitdrukking zijn gebracht in voorbehouden en verklaringen bij het protocol.

Deze situatie is des te ongelukkiger omdat bepaalde aspecten van de georganiseerde criminaliteit, zoals sigarettensmokkel, ook in de fiscale sfeer liggen. Het zou jammer zijn als een maatregel tot bevrozing of inbeslagneming van een bankrekening met opbrengsten van dit soort activiteiten niet ten uitvoer kan worden gelegd omdat het een fiscaal delict betreft.

Het ontwerp-instrument dat momenteel in de Groep samenwerking in strafzaken wordt bestudeerd bevat een bepaling volgens welke een rechtshulpverzoek niet kan worden geweigerd omdat het een fiscaal delict betreft.

De Raad stelt met tevredenheid **vast** dat in de Groep samenwerking in strafzaken besprekingen worden gevoerd met als doel ervoor te zorgen dat een rechtshulpverzoek niet wordt geweigerd op grond van het feit dat het een fiscaal delict betreft.

f) *Dubbele strafbaarheid*

De deskundigen hebben systematisch het vraagstuk besproken van de dubbele strafbaarheid, die soms wordt aangevoerd als grond om niet in te gaan op rechtshulpverzoeken of om in het geheel geen verzoek in te dienen. Zij kwamen tot de bevinding dat deze voorwaarde in de onderscheiden lidstaten telkens andere vormen aanneemt en in uiteenlopende mate wordt gebruikt.

Niettemin merkten zij het volgende op:

- de evaluaties leidden niet tot de conclusie dat dubbele strafbaarheid een grote belemmering vormt voor wederzijdse rechtshulp omdat in de meeste gevallen de delicten ten aanzien waarvan verzoeken worden gedaan ernstige delicten zijn waarvoor de lidstaten vergelijkbare wetgeving hebben (verdovende middelen, geweldsdelicten, zwendel, enz.);
- over de vraag of en in welke mate het vereiste in de praktijk problemen oplevert, lopen de meningen uiteen;
- de praktijk wisselt sterk van de ene lidstaat tot de andere en zelfs van gerecht tot gerecht;
- het feit alleen al dat het voorschrift bestaat is voor sommige justitiële autoriteiten aanleiding niet de weg van de verzoeken te bewandelen omdat zij van tevoren weten dat hun verzoek zal worden geweigerd.

Behalve deze algemene opmerkingen kan nog een aantal specifieke opmerkingen worden gemaakt.

De eerste betreft het feit dat het begrip dubbele strafbaarheid niet onaantastbaar is; waar het bestaat, wordt het altijd met soepelheid gehanteerd, niet als een vereiste dat de elementen van een delict in de wetgeving van de verzoekende staat precies dezelfde moeten zijn als in de wetgeving van de aangezochte staat, maar zeer vaak als een kwestie van *dubbel strafbaar zijn*, een benadering waarbij meer wordt gelet op de delicten dan op de wet. Dubbel strafbaar zijn betekent dat wordt onderzocht of er in de wet van de aangezochte staat een gelijksoortig delict bestaat dat kan leiden tot het instellen van strafvervolgning, zelfs indien het niet exact overeenstemt met de juridische definitie van het delict naar aanleiding waarvan het verzoek is gedaan.

De tweede opmerking betreft het feit dat ondanks deze variabele benadering, die vaak wordt beschreven als een evaluatie *in concreto*, dubbele strafbaarheid in aanzienlijke mate een voorwaarde blijft voor de ontvankelijkheid van het verzoek dat, zelfs indien het in de meeste gevallen wordt ingewilligd, per

geval moet worden gecontroleerd. Om die reden is dubbele strafbaarheid niet alleen een potentiële belemmering voor rechtshulp, maar kan zij ook een extra element in de procedure impliceren dat tijd vraagt. Ook tekenden de deskundigen aan dat één lidstaat van oordeel is dat de eis van dubbele strafbaarheid zover gaat dat ook de verzachtende omstandigheden voor het delict waarover het verzoek gaat, in ogenschouw moeten worden genomen. Deze benadering betekent een aanzienlijke verruiming van de reikwijdte van de wettelijke eisen en vormt van nature een belemmering voor rechtshulpverlening.

Een derde opmerking betreft het feit dat het begrip dubbele strafbaarheid in veel lidstaten anders wordt opgevat, naar gelang van de persoon die belast is met de uitvoering van het verzoek; hieruit blijkt in welke onzekerheid de verzoekende autoriteiten worden gelaten. In één lidstaat bleek dat één gerecht dat verzoeken uitvoerde een veel strengere opvatting had van het begrip dubbele strafbaarheid dan de centrale autoriteit.

De vierde opmerking is dat de opvatting van de eis van dubbele strafbaarheid veel strikter is wanneer het verzoek een dwangmaatregel betreft. Het is een feit dat opsporingen en inbeslagnemingen, dwangmaatregelen bij uitsteking, van essentieel belang zijn in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit, zowel voor het verkrijgen van bewijsmateriaal als voor het bevriezen van de vermogenswaarden van de meest ondernemende internationale criminelen. Er werd echter aangetekend dat één lidstaat nooit de regel van de dubbele strafbaarheid toepast ten aanzien van de lidstaten van de Europese Unie, zelfs niet bij een verzoek tot opsporing en inbeslagneming.

Het vraagstuk van de dubbele strafbaarheid zal minder nijpend worden naarmate de harmonisatie van het materiële strafrecht zich binnen de Europese Unie ontwikkelt, ook al kan uit de evaluaties worden opgemaakt dat dubbele strafbaarheid een potentiële belemmering voor wederzijdse rechtshulp zou kunnen vormen, vooral wanneer wordt gevraagd om dwangmaatregelen.

Het ontwerp-instrument dat momenteel in de Groep samenwerking in strafzaken ter tafel ligt, bevat een voorstel aangaande de eis van dubbele strafbaarheid in verband met verzoeken tot opsporing en inbeslagneming.

Aanbeveling 4: De Raad constateert dat dubbele strafbaarheid nog steeds een punt van discussie tussen de lidstaten is en geeft het advies de debatten over deze kwestie voort te zetten.

g) *Procedure*

Verenigbaarheid van het strafprocesrecht van de lidstaten blijft een gevoelig punt. Het uitgangspunt is dat de aangezochte staat bij het uitvoeren van het verzoek zijn eigen wetgeving hanteert. De evalueerders merkten op dat de justitiële autoriteiten van één lidstaat konden accepteren dat bij de hoorzitting een raadsman aanwezig is, terwijl andere justitiële autoriteiten van dezelfde staat dat categorisch weigerden en zich daarbij beriepen op hun strafprocesrecht, dat niet in een dergelijke aanwezigheid voorzag. Bepaalde lidstaten hebben in hun nationale wetgeving reeds bepalingen ingevoerd over internationale

samenwerking, waardoor het mogelijk wordt om, als daarom wordt gevraagd, de wetgeving van de verzoekende staat toe te passen. De Overeenkomst van 2000 bevat een bepaling die stelt dat de aangezochte staat de door de verzoekende lidstaat uitdrukkelijk aangegeven formaliteiten en procedures in acht neemt, voorzover de aangegeven formaliteiten en procedures niet strijdig zijn met de fundamentele beginselen van het recht van de aangezochte staat.

Bij alle evaluaties werd tijd besteed aan de interne procedure bij de centrale en andere autoriteiten die deelnemen aan de uitvoering van een rechtshulpverzoek. De deskundigen stuiten op zeer verouderde bureaucratische praktijken die niet afgestemd waren op de toenemende behoeften die het gevolg zijn van een significante toename van de stroom verzoeken. In verscheidene lidstaten wordt het werk van de staande magistratuur bemoeilijkt door een bureaucratische hiërarchie die zeer vertragend werkt op de verzending van rechtshulpverzoeken, zelfs wanneer de magistraten volgens de wetgeving van de lidstaat zelf verzoeken mogen opstellen en verzenden. De evaluaties hebben aangetoond dat de vertragingen ten gevolge van zinloze tochten langs de hiërarchische kanalen kunnen oplopen tot weken of zelfs maanden.

Deze administratieve rompslomp strookt niet met de bepalingen van de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 en de Overeenkomst van 2000. Een minder formele hiërarchie en meer individuele verantwoordelijkheid lijken onontbeerlijk.

In verscheidene van de geëvalueerde lidstaten werden de evalueerders getroffen door de lastige bureaucratische kanalen waarlangs de verzoeken passeren vanaf de centrale autoriteit tot aan het personeel dat verantwoordelijk is voor de uitvoering. In de meeste gevallen werd als rechtvaardiging voor deze langdurige, trage voortgang aangevoerd dat er moest worden gecontroleerd. Maar deze opeenvolging van filters bleek geen waarborg te zijn voor werkelijke controle op de uitvoering van de verzoeken. De werkelijke controle vindt in feite plaats hetzij wanneer het verzoek binnenkomt bij de centrale autoriteit, hetzij op het niveau van de justitiële autoriteit die het verzoek uitvoert. Om kostbare tijd te sparen zou de verantwoordelijkheid in zaken die de Europese Unie betreffen moeten liggen bij één enkele instantie, in de meeste lidstaten de justitiële autoriteit die het verzoek uitvoert.

Diverse door een lidstaat ontvangen verzoeken hebben betrekking op de betekening van stukken en niet op het verkrijgen van bewijs in een strafvervolging. De betekening van stukken kan weliswaar van groot belang zijn voor de geadresseerde of voor de autoriteit waarvan de stukken uitgaan, maar zij vereist niet dezelfde complexe maatregelen vanwege de aangezochte lidstaat als andere rechtshulpverzoeken. Uit de evaluaties is gebleken dat de betekening van stukken en andere rechtshulpverzoeken veelal op dezelfde manier worden afgehandeld, ook al kan de betekening van stukken op een minder formele en dus snellere wijze geschieden.

In dit verband dient te worden opgemerkt dat de deskundigen onder de indruk waren van de informele benadering van de justitiële samenwerking in bepaalde lidstaten. Deze benadering wordt met een minimum aan formaliteit bereikt en lijkt succesrijk. Sinds de inwerkingtreding van de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 vindt deze informele benadering steeds meer ingang bij de justitiële autoriteiten, al is de situatie nog voor verbetering vatbaar.

De Raad herhaalt zijn eerdere aanbeveling, namelijk een spoedige ratificatie van de Overeenkomst van 2000, die in het algemeen voorziet in rechtstreekse contacten en rechtstreekse toezending van stukken ter betekening. In deze Overeenkomst worden de autoriteiten van de aangezochte lidstaat tevens opgeroepen een procedure te aanvaarden, ook al is die onbekend. Dit zal er ongetwijfeld toe leiden dat de problemen in het algemeen rond de onverenigbaarheid van het strafprocesrecht minder significant zullen worden.

Aanbeveling 5: De Raad roept de lidstaten op:

- de interne procedures en de administratieve weg voor rechtshulpverzoeken te rationaliseren en de autoriteiten die rechtshulpverzoeken behandelen, te bevrijden van administratieve rompslomp, door een nauwkeurige afbakening en specifieke taken, waardoor de rol van de hiërarchie wordt vereenvoudigd en de verantwoordelijkheid bij de betrokken ambtenaren wordt gelegd. Het doel is te komen tot een flexibele en dynamische dienstverlening; de in sommige lidstaten ontwikkelde informele benadering moet in overweging worden genomen;
- te garanderen dat een verzoek van een andere lidstaat om een specifieke maatregel niet minder efficiënt wordt uitgevoerd dan een maatregel in een nationale zaak.

h) *Recht van beroep*

Hoewel het zelden een opschortende werking heeft, kunnen door de aangezochte lidstaat geboden beroepsrechten de toezending van materiaal aan de verzoekende autoriteiten aanzienlijk ophouden, waardoor zowel de analyse als het gebruik door de verzoekende justitiële autoriteit vertraging oploopt. De evalueerders stelden bijvoorbeeld vast dat het procesrecht in één lidstaat recht van beroep biedt aan eenieder die een belang heeft. Van deze mogelijkheid was door sommige verweerders misbruik gemaakt met de bedoeling vertraging te veroorzaken en de lidstaat erkende dit en had zijn wetgeving recentelijk gewijzigd om een dergelijk misbruik te beperken.

In een andere lidstaat mag een bank beroep instellen tegen een beslissing om een rekening in beslag te nemen en in een derde lidstaat hebben beroepsprocedures een opschortende werking. Indien ervan moet worden uitgegaan dat de lidstaten van de Europese Unie vertrouwen hebben in elkaars rechtsstelsels en dat wederzijdse rechtshulp wordt verleend in het belang van de verzoekende lidstaat, moet ook worden nagedacht over het

beperken van de beroepsrechten in de aangezochte lidstaat of op zijn minst aan het afschaffen van de opschortende werking ervan, zonder dat het punt van de fundamentele rechten uit het oog wordt verloren.

Aanbeveling 6: De Raad roept de lidstaten op hun nationale procesrecht te onderzoeken om te voorkomen dat beroepsrechten als vertragingstactiek worden gebruikt.

i) *Financiële delicten — gespecialiseerde eenheden*

Uit de evaluaties kwam naar voren dat verscheidene lidstaten speciale eenheden hebben opgezet of specifieke procedures hebben ingesteld om de strijd tegen de financiële criminaliteit op te voeren en de confiscatie van uit misdrijven verkregen vermogensbestanddelen te verbeteren. In deze eenheden zitten deskundigen afkomstig uit verschillende terreinen en ervaringsgebieden en deze benadering is in verscheidene lidstaten een succesrijk instrument gebleken voor de bestrijding van de financiële criminaliteit.

Aanbeveling 7: De Raad roept de lidstaten op hun structuren voor onderzoek naar financiële criminaliteit onder de loep te nemen met de bedoeling lering te trekken uit de beste praktijken inzake de manier waarop andere lidstaten georganiseerd zijn, en te bestuderen of het nodig is hun eigen structuren te reorganiseren om de samenwerking tussen de lidstaten te verbeteren.

j) *Overdracht van materiaal*

In sommige lidstaten worden materiaal of voorwerpen die op bevel van een rechter, die handelt op basis van een verzoek van de verzoekende rechter, in beslag genomen zijn, niet onmiddellijk toegezonden. Het komt vrij vaak voor dat een justitiële autoriteit moet bezien of alle in beslag genomen voorwerpen en documenten inderdaad te maken hebben met de in het verzoek omschreven strafbare feiten en, indien nodig, voorwerpen en documenten waarvoor dit niet het geval is, te verwijderen.

In de evaluaties is geconstateerd dat deze extra fase in de toezending van materiaal dat verband houdt met de uitvoering van de verzoeken, een zinloos vereiste is waarvan niet echt kan worden gezegd dat het aanvullende waarborgen biedt, en dus gewoon vertraging veroorzaakt. Bovendien valt deze fase in de procedure vaak onder verouderde wetgeving en de betrokken lidstaten hebben dat erkend.

Dit aspect van het probleem moet worden gezien in samenhang met de voorgaande aanbevelingen over de vereenvoudiging van de procedure, waarbij het aantal betrokken instanties wordt verminderd en de justitiële autoriteit die de verzoeken uitvoert, de verantwoordelijkheid krijgt, zodat wordt vermeden dat de wederzijdse rechtshulp al te bureaucratisch wordt.

Aanbeveling 8: De Raad verzoekt de lidstaten de procedure voor de toezending van materiaal aan de verzoekende lidstaat te vereenvoudigen door meervoudige controles af te schaffen.

k) *Standaardformulieren en computersystemen voor uitgaande verzoeken*

Verscheidene deskundigen bevalen de lidstaten aan de nodige initiatieven te ontplooiën om de kwaliteit van rechtshulpverzoeken te verbeteren, teneinde te voorkomen dat verzoeken verkeerd worden begrepen en om de wederzijdse rechtshulp op den duur te vergemakkelijken.

De deskundigen waren ook onder de indruk van de ontwikkeling van geautomatiseerde systemen in sommige lidstaten voor het verwerken van rechtshulpverzoeken en deze ontwikkeling kan een manier zijn om de kwaliteit van de uitgaande verzoeken te verbeteren. In het bijzonder in één lidstaat werd het gebruik van computers gezien als een krachtig instrument voor allen die betrokken zijn bij de voorbereiding van verzoeken.

Aanbeveling 9: De Raad roept het Europese justitiële netwerk op door te gaan met de verdere ontwikkeling van een standaardformulier voor uitgaande verzoeken ter vergemakkelijking van wederzijdse rechtshulp en het zo spoedig mogelijk beschikbaar te maken. De Raad beveelt de lidstaten ook aan na te gaan welke mogelijkheden er in eigen land bestaan voor een geautomatiseerd systeem voor het opstellen van uitgaande verzoeken en deze inspanningen op EU-niveau, eventueel met communautaire financiering, te coördineren.

l) *Goede praktijken*

De evaluatieronde was al verscheidene maanden aan de gang voordat de Europese Unie het gemeenschappelijk optreden inzake goede praktijken bij wederzijdse rechtshulp in strafzaken goedkeurde. Dit heeft de evalueerders er niet van weerhouden te controleren of de bepalingen van dat gemeenschappelijk optreden daadwerkelijk in uitvoering zijn. Zij constateerden dat de 15 lidstaten de verklaringen hebben afgelegd waarin het gemeenschappelijk optreden van 29 juni 1998 voorziet.

Het is moeilijk na te gaan of de justitiële autoriteiten er nu in de praktijk voor zorgen dat in de verzoeken alle telefoonnummers en elektronische adressen worden vermeld voor rechtstreeks contact en of er andere punten van de goede praktijken worden toegepast. Gezien het grote voordeel dat voortvloeit uit de naleving van goede praktijken, moeten alle lidstaten er bijzondere aandacht aan besteden.

Aanbeveling 10: De Raad verzoekt de lidstaten een evaluatie te maken van de naleving van de maatregelen in het gemeenschappelijk optreden van 29 juni 1998 inzake goede praktijken bij wederzijdse rechtshulp in strafzaken. De contactpunten van het Europese justitiële netwerk zouden hiertoe kunnen bijdragen door hun eigen justitiële autoriteiten of hun tegenhangers in het netwerk in kennis te stellen van geconstateerde tekortkomingen.

m) *Dringende verzoeken*

De justitiële autoriteiten of de ambtenaren van de centrale autoriteiten in verscheidene lidstaten klaagden over misbruik

van de aanduiding „dringend”, die wordt gezien als een middel om ervoor te zorgen dat een verzoek zo spoedig mogelijk in behandeling wordt genomen. Vaak wordt niet uitgelegd op welke gronden de verzoekende autoriteit de zaak als „dringend” bestempelt, ook wanneer er uit de bestudering van het dossier en het materiaal geen reden voor het gebruik van de aanduiding „dringend” kon worden gedistilleerd.

Desalniettemin onderneemt de aangezochte staat, ervan uitgaande dat het niet zijn taak is om te beoordelen of de door de verzoekende staat gevraagde maatregelen raadzaam zijn, bijna altijd binnen de gevraagde termijn actie.

Deze situatie is onbevredigend omdat het de uitvoering van verzoeken die niet aangemerkt zijn als dringend, nog meer vertraagt en omdat het gebruik van de aanduiding „dringend” erdoor wordt gedevalueerd.

Gemeenschappelijk Optreden 98/427/JBZ van 29 juni 1998 inzake goede praktijken bij wederzijdse rechtshulp in strafzaken verplicht de lidstaten onder meer om voor de verzoeken die als dringend zijn aangemerkt, de redenen voor de urgentie toe te lichten en minder belangrijke verzoeken niet als „dringend” aan te merken.

De Raad beklemtoont het belang van een volledige toepassing van het in aanbeveling 10 genoemde gemeenschappelijk optreden van 29 juni 1998, inzonderheid wat dringende verzoeken betreft.

n) *Richtsnoeren*

De evaluaties hebben aangetoond dat op het grondgebied van een lidstaat, wat de uitvoering van inkomende verzoeken betreft, ongelijksoortige praktijken kunnen ontstaan. De deskundigen constateerden bijvoorbeeld verschillen in de interpretatie van nationale regels.

Dergelijke verschillen hebben grote nadelen en maken het ook moeilijk een duidelijk beeld te krijgen van wederzijdse rechtshulp in de betrokken lidstaat. Een voor de hand liggende oplossing bestaat in het hanteren van richtsnoeren om te zorgen voor uniforme benaderingen en praktijken. Bovendien is het gebruik van dergelijke richtsnoeren stellig een eenvoudige manier om ervoor te zorgen dat goede rechtshulppraktijken brede ingang vinden.

Aanbeveling 11: De Raad spoort de lidstaten aan om, met gebruikmaking van de middelen die stroken met hun constitutionele tradities, aan hun justitiële autoriteiten richtsnoeren te geven die moeten leiden tot de verspreiding van homogene praktijken.

o) *De rol van de centrale autoriteit*

Volgens artikel 15, lid 1, van het Europees Verdrag van 1959 geschiedt de toezending van verzoeken normaliter tussen de ministeries van Justitie. In de meeste lidstaten is het ministerie

van Justitie een centraal punt geworden dat zorgt voor de goede doorzending en uitvoering van de verzoeken die het ontvangt. Uit de evaluaties is gebleken dat deze centrale punten in variërende mate controle uitoefenen: in sommige lidstaten staan zij louter in voor een deugdelijke doorzending en ontvangst van verzoeken, terwijl zij in andere lidstaten meer betrokken zijn bij de uitvoering ervan.

Gezien de ontwikkelingen in de wederzijdse rechtshulp die met de nieuwe internationale instrumenten, zoals de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 en de Overeenkomst van 2000, worden beoogd, is het volgens de evaluaties voor de meeste lidstaten noodzakelijk om het in de lidstaten ontwikkelde concept van een centrale eenheid opnieuw te bezien en te trachten de rol te verduidelijken die een dergelijke centrale eenheid zou moeten spelen, in het bijzonder met betrekking tot verplichtingen jegens andere lidstaten van de Europese Unie. In een aantal lidstaten loopt het merendeel van de verzoeken nu al niet via de centrale autoriteit, een tendens die in de komende jaren alleen maar kan doorzetten, vooral wanneer men bedenkt dat de evaluaties aantonen dat 75 à 95 % van alle rechtshulpverzoeken betrekking heeft op de lidstaten van de Europese Unie. Tegen de decentralisatietendens moet het feit worden afgewogen dat vermindering van de bevoegdheden van de centrale autoriteit van invloed kan zijn op de doeltreffendheid van de wederzijdse rechtshulp met niet-lidstaten. De centrale autoriteiten kunnen ook een belangrijke rol vervullen in het bijstaan van de kandidaat-lidstaten bij het ontwikkelen van de justitiële samenwerking in strafzaken, evenals met betrekking tot derde landen waarmee de Europese Unie nauwere samenwerking wil aangaan. Door een actief beleid van rechtstreekse contacten tussen justitiële autoriteiten in de lidstaten te bevorderen, worden bij de centrale autoriteiten middelen vrijgemaakt voor planning, opleiding, moeilijker rechtshulpgevallen en centrale coördinatie en internationale onderhandelingen.

Aanbeveling 12: De Raad roept de bevoegde Groep op een debat te voeren over de rol van de centrale autoriteit en over de vraag hoe deze centrale eenheid, niettegenstaande de decentralisatietendens, een effectieve rol kan blijven spelen, en tevens na te gaan of bepaalde functies, zoals algehele leiding en overzicht, in de zich ontwikkelende scenario's het best door de centrale autoriteiten kunnen worden uitgeoefend.

p) *Europees justitieel netwerk*

De evaluaties hebben bevestigd dat het Europese justitiële netwerk steeds belangrijker wordt voor een snellere uitvoering van rechtshulpverzoeken en voor betere samenwerking tussen opsporingsambtenaren, zowel bij justitie als bij de politie. Rechtsbeoefenaars zien het Europese justitiële netwerk als een van de belangrijkste ontwikkelingen in de Europese Unie voor een betere justitiële samenwerking en een efficiëntere aanpak van zware misdrijven. Ook heeft het geleid tot een veel beter begrip van de verschillende rechtsstelsels.

In de evaluaties is echter wel opgemerkt dat er nog steeds veel te doen valt, zowel op nationaal als op EU-niveau, en dat het netwerk onder de rechtsbeoefenaars meer bekendheid moet krijgen.

Aanbeveling 13: De Raad roept de lidstaten en het Europese justitiële netwerk op het netwerk onder de justitiële autoriteiten in de lidstaten meer bekendheid te geven en herinnert hen aan de voordelen van een uitgebreider gebruik van de contactpunten van het netwerk, vooral in dringende gevallen.

Aanbeveling 14: De Raad spoort de lidstaten aan het Europese justitiële netwerk alle nodige middelen en opleiding te verschaffen en dringt erop aan dat het besluit van de Raad ⁽¹⁾ om de contactpunten intranetfaciliteiten en beveiligde e-mailverbindingen te geven, spoedig wordt uitgevoerd.

q) *Rechtstreekse communicatie*

Volgens artikel 53 van de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 kunnen verzoeken om wederzijdse rechtshulp in strafzaken rechtstreeks tussen de rechterlijke autoriteiten worden gedaan. In de Overeenkomst van 2000 wordt rechtstreekse communicatie met enige uitzonderingen verplicht gesteld. Uit de evaluaties is gebleken dat in de meeste lidstaten de rechtstreekse toezending van verzoeken, zelfs als dat mogelijk is, nog onvoldoende in de praktijk wordt gebracht. De redenen daarvan verschillen, maar in het algemeen lijken de praktijkmensen van het operationele niveau niet vertrouwd met deze nieuwe wegen. De evaluaties hebben aangetoond dat de praktijkmensen in verscheidene lidstaten van oordeel zijn dat verzoeken die via ministeries of andere kanalen lopen, tot aanzienlijke vertraging leiden en dat rechtstreekse toezending van verzoeken een grote verbetering van de samenwerking in de praktijk betekent.

Aanbeveling 15: De Raad herhaalt dat het noodzakelijk is de Overeenkomst van 2000 spoedig te ratificeren en roept de lidstaten op om rechtstreekse toezending tussen de justitiële autoriteiten van rechtshulpverzoeken te bevorderen en te steunen, conform de bepalingen van de Overeenkomst. In dat verband zal het gebruik van de Europese justitiële atlas een belangrijk instrument zijn.

r) *Bijhouden van gegevens*

Bij alle evaluaties vonden de deskundigen tekortkomingen in de lidstaten ten aanzien van het bijhouden van gegevens en het controleren van inkomende en uitgaande verzoeken. De meeste lidstaten konden geen duidelijk beeld geven van de huidige situatie betreffende het aantal lopende zaken, afgehandelde zaken, uitgaande en inkomende verzoeken, de tijd die besteed wordt aan het uitvoeren van de verzoeken, enz. De evaluaties hebben aangetoond dat rechtshulpverzoeken niet altijd gevolgd

worden door aan de verzoekende autoriteiten gerichte automatische herinneringen en kennisgevingen van gedeeltelijke of gehele uitvoering.

Het bijhouden en controleren van gegevens op zich hoeft niet te worden gerechtvaardigd, maar dient te worden gezien als een nuttige methode voor een lidstaat om een volledig beeld te krijgen van de werking van zijn eigen systeem en de verzoeken die het te verwerken krijgt. Het gaat er niet alleen om, te weten hoeveel verzoeken een land binnenkomen en verlaten. Een betere kennis van de gegevens stelt een lidstaat in staat na te gaan of alle onderdelen van een systeem de van hen gevraagde taken aankunnen en te zorgen voor een doeltreffende coördinatie van de middelen.

Aanbeveling 16: De Raad roept de lidstaten op een geautomatiseerd systeem voor het bijhouden van gegevens te installeren en te gebruiken, teneinde een duidelijker beeld te geven van de huidige rechtshulpsituatie en een beter overzicht en follow-up van elke zaak mogelijk te maken.

s) *Middelen*

De evaluaties hebben aangetoond dat er een algemeen probleem van middelen en instrumenten is zowel bij de centrale overheid als bij de justitiële autoriteiten. Tot niet zolang geleden was de rechtshulpstroom beperkt. Maar de regelmatige toename, die rechtstreeks voortkomt uit een grotere mobiliteit en de uitbreiding van het economische terrein, heeft ertoe geleid dat instrumenten en middelen die niet meer van deze tijd zijn, steeds minder beantwoorden aan de behoeften van vandaag. De deskundigen komen wat betreft de toegenomen rechtshulpstroom tot dezelfde conclusie.

Van de geëvalueerde lidstaten hebben sommige, krachtig moeten optreden om een achterstand, die mettertijd structureel was geworden, in te lopen. Dit is lofwaardig, maar de deskundigen richten hun blik op de toekomst en vragen zich af of het niet alleen noodzakelijk is de verloren tijd in te halen maar ook stappen te ondernemen om te bereiken dat de middelen toereikend zijn voor het nagestreefde doel. Het vraagstuk kan niet langer louter reactief worden aangepakt; het is van essentieel belang geworden een op de toekomst gericht rechtshulpbeleid uit te denken en te formuleren dat de middelen biedt die van vitaal belang zijn voor een soepel en efficiënt beheer van deze zaken. Deze benadering is des te essentiëler daar de misdaad constant toeneemt waardoor de situatie er waarschijnlijk niet beter op zal worden. Als voorbeeld hebben de evalueerders gewezen op het tekort aan computers en het gebruik van verouderde software die geen goede prestaties levert, de zeldzame mobiele telefoons en draagbare computers ter beschikking van de functionarissen die deze aangelegenheden behandelen, enz. Tot slot is gebleken dat lokalen soms in slechte staat verkeren en bijna nooit voor hun taak berekend zijn.

⁽¹⁾ Op 11 januari 2001 werd een besluit genomen om uitvoering te geven aan het proefproject betreffende het eigen virtueel netwerk (Virtual Private Network - VPN), zodat het in augustus 2001 operationeel kan zijn.

De evalueerders keken ook naar reizen die magistraten en politiefunctarissen naar het buitenland maken om toe te zien op en een vervolg te geven aan de uitvoering van verzoeken. De algemene constatering was dat er een totaal gebrek bestaat aan flexibiliteit en dat middelen voor missies naar het buitenland beperkt waren, wegens een sterke verdenking van „toerisme op kosten van de overheid”. Het gebrek aan flexibiliteit was in hoofdzaak toe te schrijven aan het feit dat het definitieve besluit om een dienstreis toe te staan vaak door de gehele hiërarchie liep, soms zelfs tot de minister zelf. Het soort internationaal onderzoek waarmee politie en justitie vandaag de dag het meest te maken krijgen (grensoverschrijdende mensen- en drugshandel, enz.) vereist een snelle reactie die niet te verenigen is met loodzware bureaucratische procedures. De beperking van de middelen toonde aan dat de gebruikte methodes niet meer van deze tijd waren. Er moet worden erkend dat de autoriteiten de middelen moeten krijgen om hun werk te doen.

In de verslagen die tijdens de evaluatie zijn ontvangen van degenen die op dit terrein actief zijn, bestond op één punt overeenstemming: bezoeken aan de aangezochte staat dragen bij tot een snellere en meer terzake doende aanpak van de uitvoering van verzoeken, in het bijzonder bij opsporingen of verhoor van getuigen. Zelfs zonder het recht te hebben om actie te ondernemen op het bezochte grondgebied, kon de autoriteit op basis van haar dossierkennis bepaalde vragen laten stellen; zij kon, omdat zij ter plaatse was, reageren; zij kon terugkeren met een kopie van bewijsmateriaal of van verklaringen, waarvan de originelen de officiële, en onvermijdelijk langere, weg zouden volgen.

Aanbeveling 17: De Raad roept de lidstaten op een echt op de toekomst gericht rechtshulpbeleid te formuleren, dat ook een beleid zou kunnen omvatten op basis waarvan politieke en justitiële autoriteiten naar het buitenland kunnen reizen in verband met wederzijdse rechtshulp, en roept de lidstaten tevens op de bestuurlijke afdelingen en de justitiële autoriteiten die voor deze aangelegenheden verantwoordelijk zijn, de beschikking te geven over de lokalen en middelen die zij nodig hebben.

t) *Opleiding*

Uit alle evaluaties kwam een duidelijke behoefte naar voren aan basis- en voortgezette opleiding die afgestemd is op het feit dat wederzijdse rechtshulp voortdurend in ontwikkeling is. De drie belangrijkste vereisten zijn communicatietraining door spreekvaardigheid, opleiding over internationale en nationale instrumenten en opleiding over de rechtsstelsels van andere lidstaten.

Voor rechtstreekse communicatie tussen justitiële autoriteiten is het vaak nodig om naast de moedertaal één of meer talen te beheersen, anders blijft deze bepaling in de Schengenuitvoeringsovereenkomst van 1990 en de Overeenkomst van 2000 puur theoretisch. Het feit dat men zich niet kan uiten in een andere dan de eigen taal, is een zeer grote belemmering voor soepele en snelle wederzijdse rechtshulp.

De evaluaties hebben aangetoond dat verscheidene verdragen en andere internationale regelgevende instrumenten van toepassing kunnen zijn bij het uitvoeren van of het vragen om wederzijdse rechtshulp. Derhalve is het voor de lidstaten van het aller grootste belang meer vaart te zetten achter en meer nadruk te leggen op basis- en gespecialiseerde opleiding voor magistraten, zodat deze overeenkomstig de vigerende internationale en nationale instrumenten wederzijdse rechtshulp kunnen verlenen. Anders blijven de internationaal overeengekomen instrumenten evenals de nieuwe door de lidstaten aangenomen wetten grotendeels dode letter.

De essentiële opleiding moet een aanvulling vormen op de rol die de contactpunten van het Europese justitiële netwerk in dit verband moeten vervullen op het vlak van informatieverstrekking voor de aanzoekende justitiële autoriteiten betreffende de instrumenten die het meest geschikt zijn voor het verkrijgen van de in de aangezochte staat gevraagde maatregelen.

Kennis van de juridische en institutionele stelsels van andere lidstaten lijkt ook noodzakelijk voor een goed begrip van de vereisten van de onderscheiden stelsels. Dit zou twee voordelen opleveren: het indienen van zinloze, tot mislukken gedoemde verzoeken, zou vermeden kunnen worden en obstakels zouden door een passende, doelgerichte indiening van verzoeken kunnen worden omzeild.

Aanbeveling 18: De Raad roept de lidstaten op tot:

- bevordering en uitbreiding, vanaf de indiensttreding en gedurende de hele loopbaan, van basis- en voortgezette opleiding met als doel het verwerven, onderhouden en vervolgens verbeteren van kennis van en spreekvaardigheid in op zijn minst één taal, naast de moedertaal. Deze eis kan gelden voor politie, justitiële en bestuurlijke autoriteiten die zich bezighouden met wederzijdse rechtshulp;
- versnelling, verbreding en modernisering van basis- en voortgezette opleiding voor de staande en de zittende magistratuur, om te waarborgen dat de justitiële autoriteiten beschikken over de vaardigheden die minimaal noodzakelijk zijn om zich met actieve en passieve wederzijdse rechtshulp bezig te kunnen houden. Een gespecialiseerde opleiding voor de magistraten die het meest met dit soort zaken te maken hebben, moet worden aangemoedigd;
- aanmoediging en bevordering van basis- en voortgezette opleiding om de kennis van de juridische, justitiële en institutionele stelsels van de andere lidstaten te verspreiden en te verruimen. De door de lidstaten op dit gebied en ook in het kader van de conferenties over Eurojustitie ontplooiden initiatieven moeten worden gesteund en het Franse initiatief voor een Europees netwerk voor justitiële opleiding kan, indien het wordt aangenomen, bijdragen tot dit proces.

u) *Specialisatie*

In een aantal bezochte en geëvalueerde lidstaten werd de aandacht van de deskundigen getrokken door het bestaan van specifieke instrumenten voor de verbetering van de wederzijdse rechtshulp, de coördinatie van het gerechtelijke optreden van de verschillende staande magistraten die verantwoordelijk zijn voor een bepaalde zaak en de eventuele coördinatie met buitenlandse justitiële autoriteiten: de nationale zittende en staande magistraat, de nationale verbindingsmagistraat, en het nationale antimaffiadirectoraat bijvoorbeeld, terwijl het Europese justitiële netwerk in bepaalde lidstaten een vergelijkbare rol vervult. Al deze instellingen en naar verwachting ook Eurojust, wanneer dat is opgericht, houden in feite in dat een beperkt aantal magistraten gespecialiseerd is in internationale samenwerkingsaangelegenheden. Een dergelijke specialisatie biedt vele voordelen in termen van efficiëntie en beperking van de opleiding tot een selecte kring functionarissen.

Aanbeveling 19: De Raad doet een beroep op de lidstaten om te bestuderen of het mogelijk is justitieel en administratief personeel te hebben dat zich specialiseert in het beheer van wederzijdse rechtshulp in strafzaken. In die context moet worden bekeken of het mogelijk is krachtens titel VI over een specifiek EU-financieringsprogramma te beschikken om aan deze behoeften te voldoen. Met een dergelijk programma zou bijvoorbeeld kunnen worden gezorgd voor opleiding op het gebied van wederzijdse rechtshulp.

IV. DE VERSLAGEN

De praktische informatie in de 15 door de deskundigen opgestelde verslagen vormt een weergalozige bron van gegevens over de institutionele, justitiële en rechtsstelsels van de lidstaten. Het zou jammer zijn als de lidstaten niet zouden kunnen profiteren van deze verzameling theoretische en praktische informatie, die aan de centrale overheid, rechters, parket en politie in de lidstaten, het Europese justitiële netwerk, de (voorlopige en later definitieve) eenheid Eurojust, de Europese politiedienst (Europol), het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF), de Internationale Criminele Politie Organisatie — Interpol ter beschikking zou kunnen worden gesteld ter vergemakkelijking van de dagelijkse taken betreffende wederzijdse rechtshulp in strafzaken, samenwerking en coördinatie.

Aanbeveling 20: De Raad roept het secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie en het Europese justitiële netwerk op om de informatie in de evaluatieverslagen in elektronische vorm ter beschikking te stellen (bijvoorbeeld een cd-rom of de website van het Europese justitiële netwerk).

V. FOLLOW-UP VAN DE EVALUATIES

Bij het opstellen van de 15 verslagen hebben de deskundigen doelgerichte aanbevelingen tot de lidstaten gericht, waarbij deze lidstaten werden opgeroepen bepaalde aspecten van hun systeem van wederzijdse rechtshulp te wijzigen of aan te passen.

De waarde van het systeem van evaluatie op voet van gelijkheid ligt vooral in het proces zelf en in de aansporing die van de evaluatie uitgaat om de opmerkingen ter harte te nemen. In dit verband moeten de evaluaties worden gezien als een verzoek aan de autoriteiten van de lidstaat in kwestie om te beschrijven wat er na de evaluatie gedaan is om de door de deskundigen aangestipte problemen op te lossen, of om aan te geven waarom er geen actie is ondernomen.

In de loop van de evaluaties merkten de deskundigen op dat de lidstaten stappen ondernamen om hun systeem van wederzijdse rechtshulp te verbeteren, om de wetgeving te veranderen of gedetailleerdere wetten op te stellen of om structurele achterstand goed te maken, enz. Er is soms veel moeite gedaan om aansluiting te vinden. Het zou goed zijn ervoor te zorgen dat deze ontwikkeling doorzet. De vervolgevaluaties kunnen dit doel wellicht dienen.

Aanbeveling 21: De Raad verzoekt het voorzitterschap een brief op te stellen op basis van de conclusies van het evaluatieverslag over iedere lidstaat en deze brief naar de lidstaten te zenden volgens een tijdschema dat de oorspronkelijke volgorde van de evaluaties weergeeft; elke lidstaat moet dan beschrijven welke institutionele, wettelijke, praktische, administratieve en logistieke maatregelen hij heeft genomen of zal nemen als reactie op de aanbevelingen die tot hem zijn gericht. Het resultaat kan vervolgens aan de Raad worden voorgelegd door middel van een verslag van het voorzitterschap.

VI. UITBREIDING VAN DE EVALUATIES TOT DE KANDIDAAT-LIDSTATEN

Gemeenschappelijk Optreden 97/827/JBZ, dat de rechtsgrond was voor de evaluaties, is nu een deel geworden van het acquis van de Unie. De kandidaat-lidstaten hebben er echter nog geen profijt van gehad.

Gezien de omvang en het belang van zowel de juridische als de praktische informatie die tijdens de eerste evaluatieronde is vergaard over de internationale wederzijdse rechtshulp en in het licht van de bepalingen van het pretoetredingspact, opgenomen in de op 28 mei 1998 door de Raad goedgekeurde tekst ⁽¹⁾, kan het nuttig zijn deze procedure nu uit te breiden tot de kandidaat-lidstaten. Het zal, dankzij de opgedane ervaring, nu niet moeilijk zijn deze stap te nemen. Voorts zij opgemerkt dat de Multidisciplinaire Groep, die bijeen kwam als de Groep deskundigen inzake het pretoetredingspact, op 24 mei 2000 deze mogelijkheid van het uitbreiden van het gemeenschappelijk optreden van 5 december 1997 ter sprake heeft gebracht. Er is evenwel geen formele beslissing genomen. In ieder geval zal het van essentieel belang zijn om allereerst te ramen hoeveel het zal kosten om deze procedure uit te brei-

⁽¹⁾ Pretoetredingspact inzake georganiseerde criminaliteit tussen de lidstaten van de Europese Unie en de kandidaat-lidstaten van Midden- en Oost-Europa en Cyprus (PB C 220 van 15.7.1998; blz. 1).

den, waarvoor noodzakelijkerwijs een beroep zal moeten worden gedaan op de middelen van het secretariaat-generaal van de Raad, met steun van nationale deskundigen.

Aanbeveling 22: De Raad roept de bevoegde Groep op om het mechanisme voor de evaluatie van de internationale wederzijdse rechtshulp uit te breiden tot de kandidaat-lidstaten.

VII. HET EVALUATIEMECHANISME

In artikel 10 van Gemeenschappelijk Optreden 97/827/JBZ, dat de basis vormt voor de evaluaties, wordt de Raad opgeroepen de gedetailleerde regels en het toepassingsgebied van het mechanisme te onderzoeken en dit gemeenschappelijk optreden zo nodig aan te passen.

Gedurende deze gehele eerste evaluatieronde heeft het huidige mechanisme tot volledige tevredenheid gefunctioneerd. De bepalingen van het mechanisme hebben geen specifieke moeilijkheden opgeleverd en de procedure is zonder hapering verlopen. In de Multidisciplinaire Groep zijn ten tijde van het eerste tussentijdse verslag besprekingen gevoerd om op een aantal detailpunten een oplossing te vinden voor interpretatieproblemen. De procedure is nu aangescherpt en de tweede evaluatieronde over wetshandhavinginstanties en drugsbestrijding is momenteel aan de gang en verloopt bevredigend. Voorts heeft de Multidisciplinaire Groep reeds besloten dat de derde evalua-

tieronde uitlevering betreft en dat er vóór 1 juli 2001 mee wordt begonnen ⁽¹⁾.

Ook kan worden opgemerkt dat het vertrouwelijke karakter van de procedure weliswaar heeft geleid tot vertraging in de vertaling, maar geen onoverkomelijke hindernis is geweest en in belangrijke mate heeft bijgedragen tot het kweken van vertrouwen in de lidstaten; na discussie stemden alle lidstaten ermee in af te zien van de eis van vertrouwelijkheid. Voor de tweede evaluatieronde wordt een „niet-openbare” procedure gebruikt in plaats van een vertrouwelijke procedure. Dit vereenvoudigt de administratieve afhandeling van de evaluaties, zonder dat het vertrouwen, dat het evaluatiemechanisme inboezemt, verloren gaat.

VIII. CONCLUSIE

Ter afsluiting kan worden gezegd dat de evaluatieprocedure veel eisen stelt en veel middelen vergt, waarmee de lidstaten het soms moeilijk hebben, maar dat het kritische aspect ervan zeer nuttig is omdat de evaluatie op voet van gelijkheid wordt uitgevoerd, en in zekere mate zelfs onvervangbaar is. De eerste evaluatieronde heeft aangetoond dat dit instrument goed werkt.

Op basis van een verslag van het voorzitterschap vóór eind 2003, moet de Raad kennisnemen van de vorderingen die zijn gemaakt nadat de in dit verslag opgenomen aanbevelingen zijn uitgevoerd.

⁽¹⁾ Aanbeveling 28 in het document „Voorkoming en bestrijding van de georganiseerde criminaliteit: Een strategie van de Europese Unie voor het begin van het nieuwe millennium”.